

Vinko Möderndorfer

EVROPA

*drama s sporočilom, hudo
blasfemična farsa, poetična
burleska, težka evropska môra in še
marsikaj*

Napisano: 2013

Uprizorjeno: Evropa, Slovensko narodno gledališče DRAMA, 26. september, 2015

GRUMOVA NAGRADA: Vinko Möderndorfer: Evropa – Teden slovenske drame, Kranj, 2014 – Grumova nagrada 2014

© Vinko Möderndorfer

Uporaba in reprodukcija besedila brez pisnega dovoljenja avtorja je prepovedana.

Vinko Möderndorfer: *Evropa*

Dramski tekst *Evropa*, izpisan v žanru groteske, črne komedije oziroma hudo blasfemične farse ali poetične burleske, kakor ga označuje sam avtor, pronicljivo, duhovito in dramaturško dovršeno tematizira vrsto družbenih vprašanj, med katerimi zagotovo izstopa eksistencialno brezizhodna usoda mlade generacije, predvsem tiste, ki se lahko pohvali z izobrazbo.

Avtor s trpko ironijo duhovito tematizira med drugim tudi vprašanja o stanju družbenega duha, ki se zrcalijo v cinizmu, netoleranci, uničevanju in drugih novodobnih "vrednotah", kar njegovo igro umešča v človeški kozmos izgub vsega etičnega, zaradi česar naj bi bil človek dostojanstveno in plemenito bitje.

Besedilo je v slovenski družbeni kontekst izrazito vpeto tudi zato, ker se v njem avtor duhovito in inteligentno poigra s slovensko dramsko tradicijo (Cankar, Strniša), kar v dojemanju besedila odpira dodatno možnost refleksije o času, tradiciji in sodobnosti, v uprizoritvenem smislu pa ponuja različne uprizoritvene odčitave. Sicer pa, s tematiziranjem omenjene problematike mlade generacije in njenega vračanja k staršem - kot še edinemu možnemu prostoru preživetja - avtor vendarle odpira vprašanja, ki presegajo slovenske okvire.

Dialogi *Evrope* so dovršeni, dejanje nepredvidljivo in intrigantno. Karakterji so izdelani, mnogi med njimi so tudi jasno prepoznavni liki – arhetipi - iz zakladnice naše kolektivne in literarno- dramske zavesti, a seveda povsem na novo in učinkovito koncipirani. V skladu z ljudožerskim časom pač.

/Iz obrazložitve za Grumovo nagrado/

Peter Kdo si in kaj bi rad?

Popotnik Béžen popotnik, ki je zablodil!

Jacinta Pozdravljen nama, béžni popotnik!

Peter Kod si blodil?

Popotnik (plane prestrašen). Zaprite okno, zaklenite duri! Ves kraj je poln črnih senc in strahóv!

CANKAR: Pohujšanje v dolini šentflorjanski, drugi akt, deseti prizor

V ŽIVLJENJU SE POJAVLJAJO:

MAKS

GAZDA

STANKO

IRENA

FILOZOF

KLOŠAR

KAMIONAR

V TEŽKI MÔRI SE POJAVLJAJO:

MAMA MAJDA

ANGEL

ŽUPAN

ŽUPNIK

ŽUPNIKOVA KUCHARICA

GOSTILNIČAR

CESTAR

KAMIONAR

KAMIONARJEVA ŽENA

V teški môri se pojavljajo iste osebe kot v življenju (kar pomeni, da jih lahko igrajo isti igralci)

Gazda v življenju je v tudi **Župan** v teški môri

Stanko v življenju je v tudi **Cestar** v teški môri

Filozof v življenju je v tudi **Župnik** v teški môri

Irena v življenju pa je **Irena** tudi v težki mōri

1. Podnajemniška soba

Maks v postelji. Pokrit do vratu.

MAKS: Zima. Huda zima. Poplave. Vsepovsod. Evropa je pod vodo. Evropa je pod snegom. Sneži in dež pada. Vse hkrati. Zebe me. Zato sem ves dan v postelji. Lastnik mi je zaprl kurjavo. Niti brati ne morem, da bi se ogrel ob ognju literature. Včasih grem ven, da se pogrejem v kakšnem lokal. Grem noter, kot da koga iščem, in potem sedim, kot da koga čakam. Ko me natak ar vpraša, kaj bom, rečem: *Čakam tovariša, bom potem naročil*. Pa tovariša ni, jasno. Tovarišev že dolgo ni. In ko pride natak ar tretjič vprašat, vstanem in grem. V drug lokal. In spet ponovim postopek. Je pa problem, ker me že povsod poznajo. Kot stranko, ki nikoli nič ne naroči, ki čaka tovariše, ki jih ni. Kot stranko brez denarja me poznajo. V nekaterih lokalih sem celo delal. Bil sem priložnostni natak ar. Nekateri lastniki lokalov so me plačali, drugi ne. Delaš, delaš, delaš, pa dobiš samo akontacijo. Deset procentov. Potem pokličejo varnostnika in te naženejo. Brez razloga. Ali pa si ga izmislijo. *Razbil preveč kozarcev. Bil prepočasen. Bil neprijazen ...* To sem se naučil tam. To, da se hodiš gret, kadar je zima. Takrat sem jih jaz metal na cesto, zdaj drugi mečejo mene.

Tišina.

Maks v postelji. Pokrit do vratu.

MAKS: Delal sem na črpalki, pa potem na šoli, nadomeščal sem nosečnico, pa v lokalih, in časopise sem raznašal, ampak zdaj ni več časopisov, samo še internet, klik, pa dobiš novice, raznašalci časopisov izumirajo, tako kot tiskarji, stavci, tudi učitelji bojo izumrli ... Nekoč so izumrli dinozavri, ker je bila takšna zima. Polovica sveta pod vodo, druga polovica pod snegom. Totalna kriza. Zdaj je isto. Izumrli bomo. Vsi nad dvajset, vsi pod dvajset, peki, kuharji, uradniki, knjižničarke, prodajalci čevljev, predsedniki, tajniki, državni sekretarji, trafikanti, tudi televizijski voditelji. Kot dinozavri. Vse se je ustavilo. Čas je ustavljen in bel. Moje življenje stoji. Vse stoji. In zdaj bo nekdo potrkal.

Trkanje. Potem takoj razbijanje po vratih.

MAKS: Gazda.

GAZDA: Gazda tu! Odpri!

MAKS: Ne bo odnehal.

GAZDA: Ne bom odnehal! Vem da si doma! Ključ imaš v ključavnici.

MAKS: Nisem mu plačal.

GAZDA: Pa kaj misliš, pizda, da boš zastonj v moji lastnini bivakiral. Odpri, sicer vržem vrata dol!

MAKS: Ne bo uresničil grožnje. Popravilo vrat bi ga stalo več kot sem mu dolžan.

Gazda vrže vrata dol.

MAKS: Zmotil sem se.

V sobo vstopita Gazda in njegov sin Stanko.

GAZDA: Vrata ti bom zaračunal.

Maks v postelji. Pokrit do vratu.

MAKS: Nisem jih jaz dol vrgel.

GAZDA: Odprl nisi.

MAKS: Slišal nisem.

GAZDA: Nisi dovolil dostopa k moji lastnini. Oviranje posesti. Zato sem si jo moral na silo spet prisvojiti. Izboriti sem si moral svojo lastnino! In za to boš plačal.

Stanko, začni!

STANKO: Ja, ata.

Stanko začne metati Maksove reči v kovček.

MAKS: Bolan sem. Bolnega človeka metati na cesto. Pritožil se bom varuhu človekovih pravic.

GAZDA: Smo že ukinili.

MAKS: To je nehumano.

GAZDA: Nehumano je ne plačevati najemnine. Pol leta nisi plačal.

MAKS: Bom.

GAZDA: Boš ti v mojih sanjah!

STANKO: Ata, same knjige. Naj jih spakiram ali naj jih anuliram?

GAZDA: Tisto prvo! In njegove cunje tudi. Nič njegovega nočem imeti tu.

STANKO: Ata, ti si car!

MAKS: Lepo s knjigami. Prosim! To je intelektualna lastnina.

GAZDA: Ti bom jaz dal ... To, kar si rekel ... Tisto drugo imaš pa prav. Lastnina je tale soba in jaz sem njen lastnik. In ti boš plačal, pa če ta hip crknem.

MAKS: Nimam.

GAZDA: Sem že dal naprej. Ko boš imel, bom dobil. Usedel se bom na tvoj račun.

MAKS: Nimam računa. Samo račune.

STANKO: Ata ... Za tele knjige ... Ene par *everjev* bi dobila.

Gazda razmisli.

GAZDA: Imaš prav ... Nič mu ne bova pustila odnest. In hlače, njegove hlače ...

STANKO: Tu, ata.

GAZDA: Denarnica ... Prazna, jasno ... Osebna, vozniško ... Oboje vzamem na račun ... Zaplenjeno!

STANKO: Res si car, ata.

MAKS: Ne smete! Nimate pravice!

Gazda potegne odejo z Maksa. Pod odejo je Maks oblečen. Celo šal ima okrog vratu in čevlje na nogah. Roke pa potisnjene globoko v žep.

GAZDA: Alo, gremo!

MAKS: Zunaj je mraz.

GAZDA: Mene tvoj mraz ne zebe.

STANKO: Mene tudi ne.

MAKS: Vse je pod vodo. In sneg pada.

GAZDA: Stanko, pakiraj, samo pakiraj Stanko!

Maks vstane.

MAKS: Nimate srca.

GAZDA: Res je. Šest mesecev sem ti poklanjal svoje srce, zdaj ga pa nimam več.

MAKS: Bom plačal.

GAZDA: Boš, jasno da boš. Stanko ...

STANKO: Ja, ata.

GAZDA: Vzemi nekaj na račun. Vsega nama itak ne bo nikoli plačal.

STANKO: Z veseljem, ata.

Stanko stopi do Maksa in ga udari v obraz.

STANKO: A lahko še enkrat, ata?

GAZDA: Ne.

Stanko je zelo navdušen.

STANKO: Samo še enkrat, prosim prosim!

GAZDA: Nismo tako primitivni kot on, ki živi in ne plača. Če živiš, plačaš.

Razumeš?

Stanko Maksa še enkrat udari v obraz.

STANKO: Nisem se mogel zadržat, ata.

MAKS: Boli.

GAZDA: Kaj šele mene! Šest mesecev brez dohodka od lastne lastnine. Veš, kako to boli? Si ne predstavljaš, kaj?

STANKO: To našega ata tako boli, da vsak dan joka.

GAZDA: Se zbudim v joku in v joku grem spat. Krivica boli!

Maks gre do vrat in si hoče obleči plašč.

GAZDA: Stane.

Stanko Maksu izpuli plašč iz rok.

MAKS: Potem mi dajte pa vsaj Kafka za na pot.

STANE: Kaj je rekel?

GAZDA: Pojma nimam. *Intelektualczafukan!*

Maks pograbi knjigo z mize, si jo zatlači pod suknjič in odide.

2. Pred vrati nekega stanovanja v nekem bloku.

Maks zvoni.

Irena odpre.

IRENA: Kaj bi rad?!

MAKS: Da me vzameš nazaj?

IRENA: Si nor?

MAKS: Ven so me vrgli.

IRENA: Vedno so te.

MAKS: Tepli so me.

IRENA: Luzerje vedno tepejo.

MAKS: Nimam kje spat.

IRENA: Pred enim letom sem te pustila.

MAKS: Irena, eno leto sem razmišljal o tebi.

IRENA: Nič nisi.

MAKS: Sem.

IRENA: Nula si. To mislim.

MAKS: Diplomo imam.

IRENA: Jaz tudi.

MAKS: Uspel bom. Dobil bom službo.

IRENA: Jaz jo že imam. Čistim pisarne.

MAKS: Jaz bom delal pa na založbi, knjige bom pisal, predaval bom, imel bom stanovanje, otroka s tabo, kredit za stanovanje in avto bova imela, družinskega enoprostorca, rabljenega, najin mali bo hodil v vrtec, postarala se bova skupaj, nekaj bova tudi prišparala, nekaj malega, kupil ti bom darilo, za vsak rojstni dan, na morje bova šla, vsako leto, v restavracijo, ne v kakšno drago, v srednje drago, ponosni srednji razred bova, srečna bova. Ne zavrzi sreče, Irena!

IRENA: En blesav sanjač si. Srednji razred! Da me ne bo razneslo od smeha! A si na glavo padel! Srednjega razreda že davno ni več.

MAKS: Ti si moje upanje.

IRENA: Zadnje?

MAKS: Samo upanje.

IRENA: Pustila sem te, ker nisi poskrbel zame. Moški poskrbi za žensko. Tako je tudi pri živalih. Sem gledala na *Animal planet*. Pa tudi učili smo se o tem. *Razvoj in nastanek vrst*. To je bila moja magistrska naloga.

MAKS: Se spomnim. Vtipkaval sem ti jo v računalnik.

IRENA: Potem veš, da se na to, kaj je *historično biološka naloga samca*, zares dobro spoznam.

MAKS: Pri živalih. Pri ljudeh je drugače. Ljudje moramo imeti potrpljenje.

IRENA: Jaz sem ga imela. Po hišah sem prodajala knjige: *Skrivnost samozaposlitve, Bodite sam svoj delničar, Tajska kuharica, Kaj mora ženska vedeti o moškem ...*

Take nekoristne knjige sem prodajala od stanovanja do stanovanja. Ti si hodil pa z rokami v žepih po mestu.

MAKS: Zmrznil bom. Spusti me noter, lepo te prosim, edina moja.

IRENA: Ne padam več na te finte.

MAKS: Za eno noč.

IRENA: Po enem letu?

MAKS: Po enem letu za eno noč, ja. Zaradi vseh orgazmov, ki sva jih skupaj doživela. Ki sva si jih nesebično delila.

IRENA: Ne bit patetičen.

MAKS: V stiski sem. V stiski je patetika doma.

IRENA: Nisem sama.

MAKS: Je prijateljica pri tebi? Nič hudega, bom na kavču spal.

IRENA: Ti si tak idiot! Si mislil, da bom leto dni sama? Da bom na čakanju? Na nizkem startu, dokler se tebi ne kolcne in ne pozvoniš na moja vrata. Fanta imam. Doktorja. Filozofa. Skupaj živiva. In v Avstralijo greva.

MAKS: A zdaj, ta hip, to noč?

IRENA: Čez mesec dni. Čakava delovno vizo. Tudi ti bi lahko šel.

MAKS: Ljubim te.

IRENA: Ne zdaj, lepo te prosim. Ko sva bila skupaj, mi tega nisi nikoli rekel.

MAKS: Stiska gore premika.

IRENA: Izkoriščevalec si. Parazit! Vedela sem to. Teptač čustev!!

Na pragu se pojavi do pasu gol filozof. Ima zelo kosmat prsni koš. Črne dlake vsepovsod.

KOSMATI FILOZOF: Irenca, te mogoče ta oseba nadleguje?

IRENA: Prisluškoval si.

KOSMATI FILOZOF: Dolgo te ni bilo nazaj v posteljo.

MAKS: Jaz sem njen bivši. Me veseli, da sem te spoznal.

KOSMATI FILOZOF: Mene pa ne. In ne spomnim se, da bi se tikala.

MAKS: Intelektualci z diplomo se vedno tikamo.

KOSMATI FILOZOF: Ne bom več intelektualec. Zdaj bom voznik tramvaja v Sindeyu.

MAKS: Jaz bom pa še malo vztrajal.

Kosmati filozof se obrne k Ireni.

KOSMATI FILOZOF: Kaj hoče tu? Zakaj se je obesil na prag najinega doma?

IRENA: Ne vem. Jaz nisem kriva. Kar prišel je.

MAKS: Zaradi starih časov.

KOSMATI FILOZOF: In orgazmov. Sem dobro slišal.

IRENA: Potem si le prisluškoval.

KOSMATI FILOZOF: Filozofi vedno prislušujemo. Prislušujemo življenju in odkrivamo njegove resnice. Resnica pa je ta, da mi tvoj bivši fukač gre na živce. Alo, marš, poberi se!

MAKS: Nimam kam.

IRENA: Pojdi v tujino! Sem ti rekla!

KOSMATI FILOZOF: Da ga bova tudi tam srečevala?

IRENA: V Argentino. Tam se ne bomo srečali. Je blazno velika dežela, zelo pogozdena. Ali pa Brazilijo. Sem slišala, da tam rabijo ljudi, ki se spoznajo na umetnost.

MAKS: Na kavču bi. Lepo prosim. Vato si bom zatlačil v ušesa. Časopisni papir, če nimata vate. Ne bom poslušal, kako se bosta vso noč ljubila. Časopisnim novicam bo posluškoval, ko mi bodo v uho kapljale in šepetale.

KOSMATI FILOZOF: Kaj tip blebeta?

IRENA: Nekaj o kapljanju.

KOSMATI FILOZOF: Da mu ne bom jaz s pestjo na obraz kapnil. Spizdi, sem rekel.

MAKS: Zmrznil bom. Tri dni nisem jedel.

IRENA: Jaz tega ne morem več poslušat. Noter grem.

KOSMATI FILOZOF: Pogrej mi posteljo in pripravi se. Ko bom opravil z njim, bom zelo razgret, če veš na kaj mislim, Irenca.

Irena se zahihita in izgine v stanovanju.

MAKS: Irena!! Irenaaaa!

KOSMATI FILOZOF: Ne deri se, ves blok boš zbudil.

MAKS: Kaj pa klet? Imata toplo klet? Ali drvarnico? Lahko v kakšni razmajani in od lesnih črvov razjedeni omari ležim, pokrit s starimi časopisi.

KOSMATI FILOZOF: Nimamo lesnih črvov. Ker nimamo omare. In nimamo starih časopisov. Samo revije. Filozofske. Že ukinjene.

MAKS: Bom pa nepokrit. Pokrčen kot še nerojenček. V kleti. Na toplem. Na kupu premoga.

KOSMATI FILOZOF: Spizdi! Ne bi te rad tepel.

MAKS: Lepo prosim.

KOSMATI FILOZOF: Poslušaj, moral te bom udarit. Že zaradi možatosti. Kaj si bo moja ženska mislila, kaj sosedje, ki prisluškujejo za vrati, če ne bom branil dom pred vsiljivimi nadlegovalci.

MAKS: Prosim.

KOSMATI FILOZOF: Lahko te pa samo porinem po stopnicah? Kaj ti je ljubše? Izbira je tvoja.

MAKS: V tem primeru pa bi mogoče raje vzel stopnice.

KOSMATI FILOZOF: Prav.

Filozof ga porine po stopnicah.

Maks se zelo hrupno in dolgo vali po stopnicah.

Filozof se pomirjeno vrne v stanovanje in zapre vrata za sabo.

3. V obcestnem jarku

MAKS: Dolgo sem vztrajal. Deset let v mestu. V tej džungli izgubljenih in alieniranih človeških person. In zdaj se vračam domov. K mami. Res dolgo sem se upiral.

Prenašal težo mestnega sveta. Hodil na izpite. Na diplome. V knjižnice. Na urade.

Mahal z listi. Spričevali. Stal v vrsti. In v vrstah. Sprejemal pošto, odklonilno večidel.

In se navadil na odklanjanje. Ljubil sem žensko, ki me je na koncu zavrgla. Ampak ... v tej zimi, roko na srce: sam sem kriv. Ne za uradne zavrnitve, za vrste, ki jim ni konca, sam sem kriv, da sem izgubil ljubezen ... Ireno sem izgubil. Samo da ona ne ve tega, da jaz vem, da sem kriv. Nikoli ne bo izvedela. In prav je tako. Namreč, spet roko na srce, čeprav je mraz in je premrzlo, da bi jo vlekel iz žepa, torej zgolj v prisposobi *roko na srce*: imel sem še eno. Boljšo. Obe sta bili Ireni, ampak ena je bila boljša. Večje joške, mehkejša koža. Ozki boki. In oh in ah ... Pa tudi lasje drugačni. Bolj blont. Mlajša je bila druga. Gimnazijka v mojem rojstnem kraju, kamor se zdaj vračam. In isto ime sta imeli. Tako bi moral biti v resnici svet poenostavljen. Dve ženski, popolnoma drugačni, vendar z istim imenom. Da se nikoli ne zmotiš, ko jih pokličeš v vročici slasti ... Vsak vikend sem šel domov, v domači kraj. K bolni materi. Tako sem rekel Ireni iz mesta. Ko pa sem se vračal nazaj v mesto, sem Ireni, gimnazijki z večjimi joški, z mehkejšo kožo, Ireni iz rodnega kraja, rekel, da imam v mestu službo. In tako je šlo. Nekega dne pa se je bilo treba odločiti: *Zdaj se pa odloči fant, sem si rekel, ne moreš na dveh stolih hkrati, odloči se za tisto, ki ti je bolj všeč, ki ti bolj na kožo paše, ki lepše stoka pod tabo, odloči se možato, kot moški!* In sem se. Prepozno, žal. Ko sem Ireni, tej, katere prekomerno kosmati fant me je pravkar porinil po stopnicah, hotel reči: *Konec je med nama. Ne gre. Adijo. Ne zmorem več. Ljubezen je umrla. Vračam se k mami.* Mi je ona, še preden sem zajel sapo, rekla: *Konec je med nama. Ne gre. Adijo. Ne zmorem več. Ljubezen je umrla.* Točno tako je rekla, samo da se ni vrnila k mami, ampak k novemu fantu, v njegovo kosmato filozofsko naročje. Oddahnil sem si. Šel sem domov, v domači kraj, svoji gimnazijki v objem. Še preden sem odprl usta, mi je rekla: Sorči, *konec je med nama. Ne gre.*

Adijo. In je šla. Ostal sem sam. Kriv in sam. Plačujem za svojo dvojno igro, se mi zdi, zdaj ko v obcestnem jarku na mrazu čakam avtobus, da se vrnem k mami. Na koncu se vsi vedno vrnemo k mamici.

KLOŠAR: Imaš kaj toplega?

MAKS: Kaj?

KLOŠAR: Šnops? Ali pa čaj. Lahko tudi čaj s šnopsem.

MAKS: Ne.

KLOŠAR: Prekleti luzer!

MAKS: Pa ti? V jarku ležiš in prosiš za toploto.

KLOŠAR: Se ne sekiram preveč. Tu sem že dvajset let.

MAKS: Dvajset?

KLOŠAR: Sem navajen. Podplat je koža čez in čez postala.

MAKS: Avtobus čakam.

KLOŠAR: Greš k mami, vem.

MAKS: Nimam drugam.

KLOŠAR: Jaz sem tudi šel. Pred dvajsetimi leti. K mami v naročje. In glej, kje sem končal. V jarku.

MAKS: Jaz grem tja, samo da si opomorem. Na oddih tako rekoč. Na počitnice v domačo nego. Da si pocelim ranjeno dušo in zalet dobim za nove bitke.

KLOŠAR: In potem nazaj?

MAKS: Nazaj v mesto, kjer je moje mesto. Mesto izobraženca z diplomo. Služba, plača, kredit, stanovanje, žena, dva otroka ...

KLOŠAR: Literatura.

MAKS: Kaj?

KLOŠAR: Kar praviš je literatura. Izmišljija. Nič res.

MAKS: Nisem še obupal.

KLOŠAR: Tudi jaz nisem pred dvajsetimi leti, ko so me vrgli po stopnicah. Sem si rekel, nisem zaman spisal diplomo iz Kafke, *Srednjeevropska laž ali vzpon globalne alienacije svobodnega individuuma*.

MAKS: Dobil sem desetko.

KLOŠAR: Jaz tudi.

MAKS: In zakaj si potem obupal?

KLOŠAR: Nisem. Srečen sem.

MAKS: V jarku.

KLOŠAR: Iz jarka se bolje vidi tuja beda. In zato si lahko srečen.

MAKS: Kdaj pride avtobus?

KLOŠAR: Še dve minuti.

MAKS: Si prepričan?

KLOŠAR: Pa saj nimaš denarja.

MAKS: Res je. Imaš ti?

KLOŠAR: Si nor!

MAKS: Za posodit?

KLOŠAR: Saj ne vračaš.

MAKS: Vse bom vrnil.

KLOŠAR: In jaz bom predsednik združenih držav Evrope.

MAKS: Štopal bom.

KLOŠAR: Nisi punca.

MAKS: Zakaj?

KLOŠAR: Ustavljajo samo puncam.

MAKS: Kaj pa empatija? Sočutje? Sredi noči, sredi mraza, ob cesti na samem premražen človek stoji in dviguje palec. Jaz bi ustavil.

KLOŠAR: One lahko poplačajo.

MAKS: Kaj?

KLOŠAR: Tovornjakarji so dolgo na cesti, imajo željo in voljo biti poplačani s telesom mlade punce. Zato ustavijo mladi punco. Luzer! Niti punca nisi. Nič ne moreš dati v zameno. Kako tragično!

MAKS: Verjamem v dobroto, v sočutje ...

KLOŠAR: A si peder?

MAKS: Ne.

KLOŠAR: Kadar so tovornjakarji dolgo na cesti, niso izbirčni. Revež, niti peder nisi. Res nič nimaš, da bo poplačal vožnjo. Slabo se ti piše. Grem.

MAKS: Kam?

KLOŠAR: Na drugi bok se bom obrnil in spal naprej.

Se obrne na bok.

MAKS: Zmrznil boš.

KLOŠAR: Ne morem več.

MAKS: Vsak lahko zmrzne.

KLOŠAR: Razen tisti, ki je že zmrznil.

Tovornjak pripelje in ustavi.

KLOŠAR: Pozdravi mamó.

MAKS: Jo poznaš?

KLOŠAR: Svojo mamo bom pa ja poznal.

Maks zleze v kamion.

4. V kabini kamiona.

Kamionar zanosno prepeva nekakšno narodno zabavno poskočnico.

KAMIONAR: *Spet domov se vračam med kozolce,*

žena me čaka in preklada lonce,

krave mukajo in biki močno rukajo,

ko se po štali sukajo in me čakajo,

da jih pomolzem z vájeno rokó.

Spet domov se vračam med kozolce,

žena me čaka in preklada lonce,

življenje je lepo in je do mene fer,

saj sem dober človek, saj sem šofer.

MAKS: Lepo pojete.

KAMIONAR: *Podeželski fantje*. Bila je hit. Klasika. Kot Mozart.

MAKS: Lepo.

KAMIONAR: Danes ne pišejo več takšnih. To bi lahko bila naša državna himna. Vse je not. *Kozolci*, se pravi tradicija, *lonci*, se pravi zdrava prehrana in domača kuha, *krave*, *biki*, se pravi dom, samooskrba, potentnost, družina, žena, poštenje, in šoferji. To je naša dežela, naš kraj s širšo okolico. Ponosen sem, da sem šofer.

MAKS: Lepo.

KAMIONAR: A ne znaš nič drugega?

MAKS: Kaj?

KAMIONAR: *Lepo, lepo, lepo*. A si mogoče prizadet?

MAKS: Kaj?

KAMIONAR: *Kaj, kaj, kaj?! Če si pobegnil iz zavoda na Hurjulščici, mi kar takoj povej. Bom obrnil in te peljem direkt nazaj do vrat. Sem zadnjič enega pobral, ki je od tam pobegnil. Imel je veliko glavo. Preveč veliko. Ampak se mi sprva ni zdelo nenavadno. Danes hodijo po svetu različni ljudje. Črnci, rumenci, temni, plavi, suhi, z velikimi glavami, pa tudi z majhnimi ... Samo žensk ni. Kar je škoda. Ne štopajo več. Gledam ob cesti, pa ni žensk. Včasih so bile, so štopale, danes se pa kar bolj doma držijo. Kuhajo, rojevajo, pospravljajo, hodijo k maši. Tako je prav. Po drugi strani pa ... ni več tako fletno biti šofer. Odsotnost žensk na cesti je prikrajšala naš poklic za marsikatero lepo urico.*

MAKS: Ja.

KAMIONAR: Ja.

MAKS: Ja.

KAMIONAR: Nisi preveč zgovoren?

MAKS: Ja.

KAMIONAR: A si mogoče Žid?

MAKS: Ne.

KAMIONAR: Nisem še nikoli nobenega videl, pravijo pa, da so oni bolj redkobesedni.

MAKS: Ne vem.

KAMIONAR: Najbrž zaradi jezika. Jezik jim je čuden. Če ga stegnejo, vidiš da imajo modrega. Čisto drugačna rasa.

MAKS: Se ne spoznam.

KAMIONAR: Kaj pa Cigan?

MAKS: Kaj?

KAMIONAR: Če si?

MAKS: Ne.

KAMIONAR: Hvala bogu! Imam Pa že rajši Žide. Greš k mami?

MAKS: Kako veste?

KAMIONAR: Danes grejo vsi k mami. Okoli trideset, petintrideset, celo do štirideset, potem pa *alo nazaj k mami!*

MAKS: Pa vi?

KAMIONAR: Jaz? Imam posel. Službo.

MAKS: Lahko ste srečni.

KAMIONAR: Sem imel kar srečo, ja. Ampak šele potem, ko sem se vrnil k mami. Okoli petintrideset sem bil star. Jo je takoj kap, ko me je zagledala. Pa sem prodal njeno hišo in kupil kamion. Rešil sem se. Mamičina smrt mi je rešila prihodnost. Sicer sem pa glasbenik. Konservatorij. Glasbena akademija. Deset let klavirja. Diploma iz kompozicije. Magisterij iz dirigiranja. Bil pa sem učitelj glasbe. Na osnovni šoli. Preden so jo ukinili glasbo. Ne vso. Samo klasično. Mozarta, Bacha, Beethovna, Čajkovskega. Pa jih nisem preveč pogrešal. Odkril sem etno in narodno zabavno. Sem se kar hitro navadil.

MAKS: Imate srečo. Jaz nimam takšne. Imam diplomo iz literature in jezika. Ne morem in ne morem se navadit na drug jezik.

KAMIONAR: Res, če imam kaj, imam pa srečo!

MAKS: Ste poročeni?

KAMIONAR: In tudi sekstet imam.

MAKS: Honorarno?

KAMIONAR: Šest otrok. Zmogljivo ženo. Ni naše gore list. Ampak ni bilo druge na izbiro. Potem pa vzameš, kar je. Je pa dobra za razplod.

MAKS: Potem vam gre dobro?

KAMIONAR: Večinoma so lačni. Ampak moralne vrednote pa gojimo. In pojemo namesto večerje.

MAKS: Imate vsaj delo.

KAMIONAR: Če ga pa nimam, si ga pa naredim.

MAKS: Ko bi jaz to znal!

KAMIONAR: Denar leži po cestah.

MAMKS: Te dele cest mi morate pa nujno pokazat.

KAMIONAR: Ti si moje delo.

MAKS: Prosim?

KAMIONAR: Peljem te in ti mi boš plačal.

MAKS: Kako? Štopal sem. Saj niste avtobus.

KAMIONAR: Ponudil sem ti uslugo. In uslugo se plača.

MAKS: Dvignil sem palec.

KAMIONAR: Si, ja. Nisem sam ustavil. Ti si hotel, da ustavim. Zato je treba plačat.

MAKS: Nimam.

KAMIONAR: Nekaj imaš.

MAKS: Nič nimam.

KAMIONAR: Vsak ima nekaj.

MAKS: Diplomo imam. V nahrbtniku. Malo je zmečkana. To vam lahko ponudim ...

KAMIONAR: Diplomo ima vsak. Nekaj drugega bi. Nekaj koristnega, nekaj, kar lahko prinesem domov otrokom. Jih imam ...

MAKS: Sekstet, vem, ja.

KAMIONAR: Šest lačnih ust!

MAKS: Nimam. Nič nimam. Res nimam.

KAMIONAR: Prav.

MAKS: Hvala.

KAMIONAR: A si peder?

MAKS: Ne.

KAMIONAR: Ni problema. Jaz tudi nisem. Sicer imam pedre rajši kot Cigane in Žide. Ampak, nekako moraš plačat tole vožnjo. Danes ni nič zastonj. Vzel bom, kar imaš, čeprav nimaš, čeprav nisi, in jaz nisem, ampak tak je red sveta, zato bom vzel, stisnil bom zobe in vzel, in ti boš dal. Zapeljal bom na tisto jaso. Sem že vaje. Zadnje čase kar naprej vozim tja, nihče nič nima. Sva zmenjena?

MAKS: Kaj?

KAMIONAR: Vzel bom, kar imaš, čeprav nimaš. Razumeš?

MAKS: Ne.

KAMIONAR: Pofafal mi ga boš, potem pa greš lahko še malo peš. Čisto do Majdine hiše te ne bom peljal.

MAKS: Moji mami je ime Majda. Kako veste?

KAMIONAR: Svet je majhen. In tvoja mama je znana daleč naokoli. Če me razumeš?

MAKS: Ne razumem.

KAMIONAR: *Jaz se samo nasmiham. In dvoumno mežikam. Zdaj razumeš?*

MAKS: Ne.

KAMIONAR: Potem si pa bolj izgubljen, kot sem mislil. No, torej sva zmenjena? Daš?

MAKS: Ne dam. Nisem takšen. Ne bom! Nočem!!

KAMIONAR: Potem te bom peljal nazaj.

MAKS: Kam?

KAMIONAR: Tja, kjer sem te našel. Nazaj v jarek. Bom na izgubi, jasno, ampak bom imel moralno zadoščenje.

MAKS: Norec!

KAMIONAR: Poslovnež. Obrnil bom.

MAKS: Tam bom zmrznil, voda me bo zalila, sneg zasul.

KAMIONAR: Ne boš prvi. Obračam.

MAKS: Čakaj, čakaj!

KAMIONAR: Kaj naj čakam? Mudi se mi. Še so ljudje, ki stojijo ob cestah in se hočejo vrniti k mamam. Na milijone jih je.

MAKS: Prav.

KAMIONAR: Kaj prav?

MAKS: Jasa.

Kamionar veselo zavriska in zapoje.

KAMIONAR: *Spet domov se vračam med kozolce,*

žena me čaka in preklada lonce,

krave mukajo in biki močno rukajo,

ko se po štali sukajo in me čakajo,

da jih pomolzem z vajeno rokó.

Kamion zavije na jaso.

5. Pred materino hišo.

© Vinko Möderndorfer

Uporaba in reprodukcija besedila brez pisnega dovoljenja avtorja je prepovedana.

Maks trka.

Mama Majda odpre.

MAMA MAJDA: Ljubi bog, sine moj!

MAKS: Mama!!

MAMA MAJDA: A nisi umrl?

MAKS: Nisem.

MAMA MAJDA: Ob cesti zmrznil z vodó zalit?

MAKS: Tisto nisem bil jaz.

MAMA MAJDA: Potem so me pa narobe obvestili.

MAKS: Postarala si se, mama.

MAMA MAJDA: Hvala, sine.

MAKS: Še bolj si grda, kot si bila.

MAMA MAJDA: Če si nesrečen, se ti to na obrazu pozna, je rekla že naša nona.

MAKS: Mama, prinesel sem diplomo. Si vesela?

MAMA MAJDA: Steklenice pa nisi?

MAKS: Samo diplomo.

MAMA MAJDA: Pa dobro veš, da sem alkoholičarka.

MAKS: Še vedno?

MAMA MAJDA: Težko to vzdržujem v teh časih, res, ampak nekako gre. Vedno bolj sem odvisna od dobrotnikov in raznih organizacij. Res nisi prinesel steklenice?

MAKS: Res ne.

MAMA MAJDA: Vedno si bil hudoben. Že ko sem te rodila, si bil hudoben. Ko sem te hotela pobožati, si me ugriznil v roko. Popadljiv si bil.

MAKS: Zebe me, mama.

MAMA MAJDA: Premalo si oblečen.

MAKS: Lačen sem.

MAMA MAJDA: A nisi nič jedel?

MAKS: Ne, mama.

MAMA MAJDA: In kaj boš zdaj?

MAKS: K tebi sem se vrnil.

MAMA MAJDA: Ampak jaz nimam več mleka, sinko. Vse krave so nam pa že pred dvajsetimi leti pocrkale. Tudi tiste debele.

MAKS: Skorja kruha bo zadosti.

MAMA MAJDA: Zadnjo skorja sem zjutraj za zajtrk v žganje namočila.

MAKS: Mama, topli so me.

MAMA MAJDA: Ubožček!

MAKS: Mama, podili so me od praga.

MAMA MAJDA: Revček!

MAKS: Mama, po stopnicah so me vrgli.

MAMA MAJDA: Aj, aj, aj!

MAKS: Grdo so me zlorabili, mama. Na jasi. Med parkiranimi kamioni.

MAMA MAJDA: Sem nekaj slišala, ja. In kaj naj zdaj jaz naredim? Le kako naj ti reva pomagam?!

MAKS: Sprejmi me nazaj v svojo hišo, mama.

MAMA MAJDA: Sinko moj, nisem sama. Angel je z mano.

MAKS: Vzemita me z angelom pod svoje peruti. Utrujen sem. Nimam kam. Usmilita se me.

Maks pade na prag in omedli.

MAMA MAJDA: Sinko moj, na pragu boš zmrznil. Kdo te bo pokopal? Niti za steklenico nimam, niti za sveče; za marjetice, ki bi jih na gmajni zate nabrala, je pa še premrzlo. Vstani, sine, in spizdi nazaj odkoder si prišel!

Mama Majda zaloputne vrata za sabo.

Maks nekaj časa negibno leži na pragu. Potem se dvigne in odide na drugo stran hiše.

6. V materini izbi.

Prazna izba. V kotu železna peč. V njeni notranjosti rahlo gori.

Okno se odpre. V izbo zleze Maks.

Takoj k peči. Greje se. Roke, noge, podplate, rit.

MAKS: Ko sem bil še otrok, sem lezel skozi okno. Kadar sta me s pokojnim očetom ven zaprla, ker sem bil poreden, sosedove kure sem preganjal, sem prilezel skozi okno nazaj. Pri vratih ven, skozi okno not. O, ooooo, blažena toplota, kot godci godli bi okrog života! Toplota pol lakote zapolni, drugo polovico pa topli dom. Se pravi, če si doma, že skoraj nisi več lačen.

Mama Majda in Angel vstopita.

MAMA MAJDA: A nisi maloprej pred durmi v znak mrtev obležal?

MAKS: Takšne žalosti ti nisem upal narediti, mama.

MAMA MAJDA: Kaj bom zdaj s tabo, sine? Še ena usta več.

MAKS: Bodi dobra, mama. Edinec sem.

MAMA MAJDA: Edini, ki te nisem v odtok spustila. Še zdaj se kesem.

MAKS: Kaj sem ti naredil hudega, mama?

MAMA MAJDA: Nisi bogat, da bi mater preživljal. To si mi naredil! Nisi podjetnik, da bi mi hišo zgradil. Z bazenom zadaj na vrtu. Nisi veleposlanik, da bi svojo mater s sabo v tuje dežele popeljal, kjer bi sprejeme pripravljala, tiste majhne sendvičke za tuje veleposlanike in njihove žene bi na srebrne pladnje polagala. Niti tajkun nisi, lopovska baraba bogata, ki je veliko fabriko uničil, da bi materi jahto kupil. Nič nisi. Kaj ni to dovolj hudo? Kaj naj s tabo? Tam stojiš in mojo toploto odžiraš. Saj vem, potem boš hotel pa še večerjo.

ANGEL: Dobra bodi, Majdka!

MAKS: Vi ste gotovo Angel.

ANGEL: Osebno.

MAKS: Nimam. So mi jo zaplenili v gostilni *Pod velbom*. So mislili, da bom prišel golaž in pivo plačat, če mi jo bodo vzeli. Jaz pa sem jo kar tam pustil. Identiteto sem zamenjal za golaž in pivo. Nihče sem.

ANGEL: Angel osebno. Se klanjam.

MAKS: Aja, to! Seveda. Klanjam se tudi jaz.

Se drug drugemu priklonita, kot da sta ušla iz nekega drugega stoletja.

MAMA MAJDA: Nehajta ga srat! Lakota je, kuga, vojna, razpad zdravstvenega in pokojninskega sistema, vidva se gresta pa barok!

MAKS: A perutnic pa nimate?

ANGEL: Imam. V omari. Da se mi ne zmečkajo.

MAKS: Pametno v teh časih.

ANGEL: Ukrasti so mi jih hoteli, pa sem jih dal pod ključ.

MAKS: Nobena stvar ni več svéta.

ANGEL: Ker ni več svetá.

MAMA MAJDA: Sem mislila, da bom zanje dobila steklenico, pa so rekli, da za angelovo perutnico ne dobiš niti pol uporabljene vžigalice. Pa sem mu jih vrnila.

ANGEL: Jaz pa v omaro z njimi.

MAMA MAJDA: Našla sem ga ...

ANGEL: Padel sem ...

MAMA MAJDA: ... pa sem ga domov vzela.

ANGELI: Zadela me je proti nevihtna raketa, ki jih v teh krajih radi v nevihtne oblake streljajo.

MAMA MAJDA: Nič ne porabi, nič ne jè, toploto oddaja.

ANGEL: Padel sem v blato. Zmočil sem si perutnice. Potem me je pobral zelo vesel šofer ...

MAKS: Vas tudi?

ANGEL: Zapeljal me je na jaso.

MAKS: Potem veste vse.

ANGEL: Mi je bilo kar všeč. Zelo telesno.

MAMA MAJDA: In tam sem ga našla. Je še čisto uporaben. Greje me. Vedno je topel. In živahen.

ANGEL: Greva, Majdka, v posteljo? Pozno je.

MAMA MAJDA: Si slišal, sin? Še sem zaželena. Greva, Angel varuh moj, takoj v posteljo!

Objeta odhajata.

ANGEL: Še veliko se moram naučiti.

MAMA MAJDA: Sine, glasna bova, naj te to ne moti.

MAKS: Ne, mama.

MAMA MAJDA: Nikoli nisem bila glasna, zdaj na stara leta pa sem odkrila popolnoma nova področja. Greva, Angel! Kot pravi tista prelepa narodno zabavna:

Če sta lačna dva in potopljena v brezup,

naj se raje celo noč tiščita skup.

Mama Majda in Angel odhajata.

MAKS: Mama!

MAMA MAJDA: Sine?

MAKS: Večerjo bi.

Mama Majda mu primaže zvonko klofuto.

Mama Majda in Angel odideta.

7. Še vedno v materini izbi.

Kasneje ali še kasneje.

MAKS: Vso noč nisem očesa zatisnil. Lakota me je bolela. Ušesa so me bolela.

Ogenj je vmes ugasnil in sem za naročje parketa izpulil. Če bo spet ugasnil, se bom lotil lesenih opažev in potem okenskih okvirjev in tramov in lesenih stopnic ...

Mamica Majda kriči nekje v sosednji izbi.

MAMICA MAJDA: Aaaaaaaaaaaaaa, aaaaaaaaaaaaaa, aaaaaaaaaaaaaa!

ANGEL: Kako je to zanimivo, kako je to zanimivo ...

MAMICA MAJDA: Aaaaaaaaaaaaaa, aaaaaaaaaaaaaa, aaaaaaaaaaaaaa!

MAKS: Sem mislil, da je bilo za nocoj konec.

MAMICA MAJDA: Aaaaaaaaaaaaaa, aaaaaaaaaaaaaa, aaaaaaaaaaaaaa!

ANGEL: Še na drugo stran, še na drugo ...

MAMICA MAJDA: Aaaaaaaaaaaaaa, aaaaaaaaaaaaaa, aaaaaaaaaaaaaa!

MAKS: Tihoooo! Lepo vaju prosim, tiše! Otroka bosta spridila. Mamica!

MAMICA MAJDA: Aaaaaaaaaaaaaa, aaaaaaaaaaaaaa, aaaaaaaaaaaaaa!

Tišina.

MAKS: Mogoče je za nocoj konec. Že šestkrat sta ponovila ... Kot bi stanoval ob železniški progi, kjer vlaki tik pod oknom vozijo vso noč ...

Tišina.

Ogenj v peči prasketa.

MAKS: Brezup me daje. Ne samo lakota. Črna tema je v mojih prsih. Star sem trideset. In malo več. In sem nič. Nič od nič v nič potunkan. Brez perspektive. Brez možnosti, da bi se postavil v vrsto. Ker namreč ni več vrst. Ker ni več vrat, pred katerimi se čaka, da te povabijo not. Ni več povabil. Diplome ne veljajo, doktorati, falsifikati, magistrati in magisteriji, računi in pogodbe, rojstni listi, mrliški, smrtni, predračuni, poračuni, potrdila o plačilu davka ... Samo še za podkurit, ves ta nekoristen papir, za podložiti majavo mizo. Ima me, da bi se samoumoril. Zanihal kot nihalo ure ... Pa niti ur z nihali ni več za primerjavo, samo še elektronika. Številke v temi, ki svetijo. Dokler elektrike ne izklopijo. Ni vrvi za vrat, ni strupa za podgane, ni visokih stolpnice, nebotičnikov, kjer popiješ *ajskafe* in se potem vržeš dol. Ker ni več dol. Niti gor. Samo še domotožje je in pa spomin na čase, ko smo se v materinem krilu zjokali, če nam je bilo hudo. Zato sem zdaj tu. Materi na plečih, namesto v pomoč. Obup, obup potunkan v zlati med, ves sladkoben obup, pocukran in bled.

Vrata sosednje izbe se odpro. Nag Angel prička izbo. Na sredi se ustavi.

ANGEL: Tvoja mama pa zna. Ko bog.

In nadaljuje pot proti vratom. Jih odpre. Zunaj hud leden naliv, ki butne v prostor. Nevihtni vrtinec se za hip zavrti sredi izbe. Angel gol, kot ga je bog rodil, stoji na pragu, potem izgine v sivem nalivu, kot da je poletel.

8. V vaški gostilni.

Vsi so zbrani. Polna gostilna. Čepijo vsepovsod. Nekatere prepoznamo, druge ne. Sestanek krajevne skupnosti s širšo okolico. Župan razteguje harmoniko. Vsi pojejo nekakšno čudno narodno zavedno in zabavno polko. Gostilničar nataka belo tekočino pojočim vaščanom.

VSI: In vse je res zares tako,

da se imamo radi, oja, to pa zelo!

ŽUPAN: (igra harmoniko in poje)

Vsi za enega se potegujemo,

ko pasove zategujemo

in se radujemo naslednjega obroka,

kot se mati razveseli otroka.

VSI: In vse je res zares tako,

da se imamo radi, oja, to pa zelo.

ŽUPAN: V skupnosti se prerivamo,

ko zimo iz mrzlih duš izrivamo

in se radujemo naslednjega obroka,

kot se mati razveseli otroka.

VSI: In vse je res zares tako,

da se imamo radi, oja, to pa zelo.

Župan odloži harmoniko.

GOSTILNIČAR: Bravo, župan, vedno boljše ti gre!

KAMIONAR: Brez mene in moje žene bi bilo vse enoglasno.

KAMIONARJEVA ŽENA: Midva sva vedno večglasno uglašena.

MAMA MAJDA: A lahko dobim še enega?

GOSTILNIČAR: Vinjenim ne dotakam.

MAMA MAJDA: Nisem vinjena, alkoholičarka sem.

ŽUPNIK: Jaz bi pa res enega. Zadnjega.

MAMA MAJDA: Zakaj pa gospodu župniku dotakaš? On je tudi alkoholik.

ŽUPNIK: Zdravljen sem. Zdravljeni pa lahko pijemo. To je po črki zakona. Poleg tega sem jaz danes tu v funkciji tržnega inšpektorja.

ŽUPAN: Ja, gospodu župniku sem zaupal tudi tržno inšpekcijo.

ŽUPNIK: Preverjam procent.

Gostilničar župniku natoči zvrhano merico.

GOSTILNIČAR: Gospod župnik, boste preverili?

Župnik nagne. Potem izvedensko požvrklja tekočino v ustih. In jo pogoltne.

ŽUPNIK: Zapeče ravno prav. Pogreje tudi ravno prav. Kakšnih šestdeset procentov. Mogoče dvainšestdeset. Ima prav?

GOSTILNIČAR: Imel jih je sto procentov, ko sem ga v lekarni nabavil, pa sem zalil z vodo. Štiri deci na liter. Od oka. Ja, bo kar držalo, šestdeset in za kanec več. Bravo! Gospod župnik, res ste ekspert za tržno inšpekcijo. Vsa čast!

KAMIONAR: Kaj ko bi še eno zapeli?

KAMIONARJEVA ŽENA: Večglasno. Zdaj sem lahko koloratura. Z ustnicami oblikujem glasove katerekoli hočem.

ŽUPNIK: O, to z ustnicami me pa zanima.

ŽUPAN: Dovolj bo. Danes imamo drugačne posle za urejat. Če ima kdo kakšno pripombo ...?

CESTAR: Mene zanima v zvezi s cestami ...

ŽUPAN: Ceste so ad acta že od konca vojne sem. Ne rabimo jih več.

CESTAR: Cestar sem, pa se zanimam.

ŽUPAN: Zdaj boš prevzel pošto. Šef poštnege urada boš. Od zdaj naprej. Gremo naprej, k naslednji točki!

ŽUPNIKOVA KUHARICA: Sem pripravila seznam.

ŽUPNIK: Ja, z mojo kuharico sva včeraj ponoči, tik pred spanjem, na papir vrgla vse tisto, kar je narobe v našem kraju in v širši okolici.

Župnikova kuharica potegne list iz torbice ...

ŽUPNIKOVA KUHARICA: Ad primus: Ni boga.

ŽUPAN: To ni kritično.

ŽUPNIKOVA KUHARICA: Ad sekundum: Ljudi ni. Cerkev je prazna.

MAMA MAJDA: Kaj ne bo, če pa ni klopi! Na mrzlih tleh pa ne bomo sedeli. Lahko dobimo še kakšno vnetje.

CESTAR: Jaz pa volka. Med vojno sem ga imel. Ko sem z armbrustom v roki čakal tanke. Pa sem zaspal. Z ritjo na mokri zemlji. Peče ko hudič. Čreva ti nabreknejo in ven stopijo.

ŽUPNIKOVA KUHARICA: Klopi ste razsekali in pokurili. Zato je cerkev prazna!

MAMA MAJDA: Jaz sem vzela samo klečalnike.

ŽUPNIKOVA KUHARICA: In lesene angele iz sedemnajstega stoletja. Rezljane. Šest jih je bilo. Sem te videla, kako si jih po blatu do svoje kočje vlekla. Kje so, te vprašam? Kje so rezljani angeli?

GOSTILNIČAR: Jaz sem odpeljal klopi. To vsi veste. Vse ste bili za. Kako bi kotel segrel, vodo za juhco zavrel. kako meso kuhal in pekel, kako bi si sicer greli svoje riti v moji oštariji, vas jaz kar direktno vprašam, če ne bi vaš gostilničar imel kaj za podkurit?

ŽUPAN: Glasovali smo za klopi. Res je. Sklenili smo. Soglasno in demokratično. Gostilna dobi klopi. Tudi gospod župnik je bil za.

ŽUPNIK: Ampak ne kot župnik. To bi rad posebej poudaril. Za sem bil kot predsednik sveta za družbene dejavnosti.

ŽUPNIKOVA KUHARICA: Za klopi smo bili za. Ne pa za angele iz sedemnajstega, niti za oltar ne. Pozni kmečki barok. Mojster Eisensperger svetokriški. Znan rezbar in slikar. V Bruslju ga imajo na kile. In za križ, tri metre krat meter pa pol, za vse to nismo glasovali. Kdo je križ s križanim odnesel?

ŽUPNIK: Ja, to je problematično. Boga iz cerkve odnesti. Kaj potem še sploh ostane? Kakšna vrednota?

MAMA MAJDA: Toplota sredi zime je tudi vrednota.

KAMIONAR: Pustimo to. Pustimo!

KAMIONARJEVA ŽENA: Kaj bi s križanim počela!

KAMIONAR: Le kaj? Niti enkrat za podkurit ga ni bilo.

KAMIONARJEVA ŽENA: Poleg tega imava osem otrok. A ni že to zadosti hudo?

KAMIONAR: Šest. Dvojčka sta umrla.

KAMIONARJEVA ŽENA: Ja, se opravičujem, šest. Sedem pravzaprav, če štejem tega, ki si ga prejšnji teden zaplodil.

KAMIONAR: Res?

KAMIONARJEVA ŽENA: Nisem ti še povedala. Tako zgodaj si odšel.

KAMIONAR: Sem imel na jasi opravke. Sem pa res vesel, iskreno. Juhu, juhuhuuuuuu! Jodljodljoljoooooodl, ljubica!

Kamionar zajodla, pograbi ženo in jo sredi gostilne zanosno zavrti.

KAMIONAR: Spet bova zibala! Časom navkljub! Dajmo, prijatelji, nekaj zapojmo! Nekaj pristno po naše zajodlajmo! Jodl jodl jodljodljoooood!!!

ŽUPAN: Kasneje, kasneje ... Se bomo doma veselili. Zdaj smo se zbrali zaradi drugih reči.

ŽUPNIKOVA KUHARICA: Dovolite, da nadaljujem: *Ad terco* ...

ŽUPAN: Kasneje, sem rekel! Tukaj smo se zbrali, da pozdravimo novega člana naše skupnosti. Pravzaprav starega. Našega malega Maksa, ki je zdaj velik Maks, ker se je iz glavnega mesta vrnil v rojstni kraj.

KAMIONAR: Sam sem ga zapeljal.

ŽUPNIKOVA KUHARICA: Na jaso, predvidevam.

ŽUPAN: Tukaj smo se zbrali, da ga pozdravimo, da mu zaželimo ...

KAMIONARJEVA ŽENA: Dober tek ...

ŽUPAN: Dober dan in dobrodošel!

MAMA MAJDA: Upam, da bo kmalu šel.

ŽUPNIK: Kako pa govorite, mati!

MAMA MAJDA: Alkoholčarka sem. Pa kar bleknem.

ŽUPAN: Naprej stopi, Maks! Nikar se ne ženiraj.

Maks boječe stopi iz ozadja na sredo gostilne.

Vsi pristopijo. Dotikajo se ga. Ga skoraj otipavajo, ko mu molijo roko v pozdrav in dobrodošlico.

GOSTILNIČAR: Skoraj smo te pozabili. Takle majhen fanté si bil.

KAMIONARJEVA ŽENA: Jaz se ga ne spomnim.

KAMIONAR: Ker si priženjena.

MAMA MAJDA: Tujka! Pfej!

KAMIONARJEVA ŽENA: Si slišal, kaj mi je rekla?!

KAMIONAR: Pa saj si res imigrantka. Tega mi nikoli ne bojo oprostili.

ŽUPAN: Tiho! Maks ima besedo!

ŽUPNIKOVA KUHARICA: Kratke hlače si imel. Bil si takšen drobižek. Grižast ves. Neapetilih. Kost in koža.

GOSTILNIČAR: Koliko imaš pa zdaj?

MAKS: Trideset.

GOSTILNIČAR: Jih imaš pa že več.

MAKS: A tako slabo sem videti? To bo zaradi krize. Enormna brezposelnost. Lakota. Varčevanje. Vse to na kupu, in se človek, sploh če je kulturnik, od vsega hudega postara.

ŽUPAN: Koliko kilogramov imaš, sprašujem?

MAKS: Pojma nimam. Se nisem tehtal. Zadnjič sem se pred kakšnimi tremi leti. V lekarni. Pa so potem tehtnico ukinili. Ljudje so tako shujšali, da je bila tehtnica čista provokacija. Zaradi eventualnih nemirov so jo dali na kosovni odvoz smeti.

Župan stopi do Maksa, ga zagradi okoli pasu in dvigne. Potem ga spusti.

ŽUPAN: Nekaj čez osemdeset. Mogoče devetdeset. Dobre vage.

GOSTILNIČAR: Fino, fino ...

MAKS: Imam pa tudi diplomo.

Krajani se vznemirijo.

MAMA MAGDA: Tiho bodi, sin! Ne mi sramote delat.

ŽUPAN: Predvidevam, da je humanistika?

MAKS: Književnost.

Vsi so zelo ogorčeni.

KAMIONAR: Pfej, pfej!

ŽUPNIKOVA KUCHARICA: Joj, joj! Na bruhanje mi gre.

ŽUPNIK: Zaradi takšnih nimamo več boga!

CESTAR: In nobenih novih cest!

KAMIONARJEVA ŽENA: In upad rodnosti. Pri nekaterih.

ŽUPNIKOVA KUCHARICA: Zaradi takšnih nimamo več klopi v cerkvi.

ŽUPNIK: Še tega nam je treba! Kot da ta narod ni že dovolj trpel.

ŽUPAN: Ujma je prišla nad deželo. Dež in nalivi. Vse je pod vodo. Vse pod ledenim snegom. Naravna katastrofa. Zdaj pa še tole ...

MAMA MAGDA: Si slišal, sin! Kaj mi delaš, kaj mi delaš! Kot da ni dovolj, da sem alkoholičarka, da imam zamaščena jetra, sladkorno in da mi bojo vsak hip nogo odrezali, zdaj pa še to! Zakaj ne znaš bit tiho, smrkavec. Še hvališ se, še hvališ!

MAKS: Se opravičujem ... Ne bom več omenjal. Nisem vedel ...

Krajani se malce pomirijo.

ŽUPNIK: Tako je prav. Kdor se pokesa, ima šanso, da preživi.

CESTAR: Kesanje ne gradi novih cest.

ŽUPNIK: To vam dam pa tudi prav.

MAKS: Oprostite, res, oprostite ...

ŽUPAN: No, pa saj nisi edini. Vsi, ki so se v zadnjih letih vrnili, so bili podobni izgubarji. Neuporabni pri tridesetih. Moj sin je bil še hujši. Filozof.

MAKS: Franci! Moj sošolec. Je tu? Kdaj ga lahko vidim?

CESTAR: Cesta ga je vzela.

KAMIONARJEVA ŽENA: Bolj kotel. Mislim, graben. Jarek ob cesti.

CESTAR: Ja, ampak, to šele kasneje.

ŽUPAN: Na kratko: Izginil je. Pustil ženo in izginil.

MAKS: Nisem vedel ...

GOSTILNIČAR: Imel jih je čez sto.

ŽUPNIKOVA KUHARICA: Že kot otrok je bil rejen.

ŽUPAN: Pustimo preteklost. Kdor preveč o preteklosti govori, prihodnosti ne vidi.

CESTAR: In moja hčerka je šla takoj za njim. Ona je bila pravica.

KAMIONAR: Pfej, pfej!

GOSTILNIČAR: Moj Friderik pa slikar. Nikoli si nisem mislil, da se mi bo tako izpridil.
Moje podjetniško seme, pa tak škart!

MAKS: Vsi so se vrnili?

ŽUPNIKOVA KUHARICA: Tudi najin sin ...

ŽUPNIK: Janez Pavel, ja.

MAKS: Pavlek?

ŽUPNIKOVA KUHARICA: Sociolog. Marksist.

MAKS: Kdaj so se vrnili?

ŽUPNIKOVA KUHARICA: Vsak mesec eden. Ravno prav. Prišli so, se oženili in
poslovali. V tem vrstnem redu.

ŽUPAN: Ti si zadnji.

MAMA MAJDA: O, da ne bi bil!

MAKS: In kam so odšli? Moji sošolci, prijatelji, generacija ...

CESTAR: Tja, kamor boš šel tudi ti.

ŽUPAN: Ven. Stran. Stran iz Evrope. Proč od Evroazije. Mogoče na Atlantido.

Velikonočne otoke. Tam imajo službe za take. Sto deset tisoč služb za diplomarje.

Naš kraj s širšo okolico je bila njihova zadnja postaja, potem pa samo še bela tujina.

ŽUPNIK: Bela, ja. Zelo bela.

CESTAR: Kot je bela cesta.

ŽUPNIKOVA KUHARICA: Tako je to. Nehvaležnost! Pridete se najest, pojokcat v mamino krilo, potem pa adijo, hvala za skrb, za štipendije, za šolanje, gremo drugam v vrsto čakati, na druga vrata trkat, drugega boga za svojega vzeti ...

ŽUPNIK: To v zvezi z bogom! To je tragično!

ŽUPNIKOVA KUHARICA: Nobene hvaležnosti za naše trpljenje ...

ŽUPAN: Človek misli, da bo imel, kaj koristi od svojega semena ...

CESTAR: Samo bolečino pridelam, ko potomce plodiš...

MAMA MAJDA: Jaz sem se zapila zaradi tebe ...

MAKS: Pila si že prej, mama.

MAMA MAJDA: Mulc prekleti nehvaležni! Prasec sinovski pokvarjeni! V bolečini sem te iztisnila iz sebe. Tako me je bolelo, da nisem zdržala in sem spila enega. Pa potem še enega. Ker bolečina ni popustila, zato sem pila, samo zato, ker sem trpela ob tvojem rojstvu. Ti si kriv, baraba sinovska, da mi bojo vsaki hip odrezali nogo, da bom zdaj zdaj jetra izpljuvala!!

MAKS: Jetra se ne pljuva.

ŽUPAN: Nehaj, Majda!

MAKS: Pljuča izpljuvaš! Tako kot Kette, kot Murn.

MAMA MAJDA: Ne mi Murna naprej metat! S starim Murnom sem samo enkrat, ker sem mislila, da ima še vrečko koruzne moke nekje spravljeno. Nič ni imel. Zlorabil me je, mene, dninarko ubogo!

MAKS: Mama ... Nisi dninarka. Glavna računovodkinja v hotelu *Pri pošti* si bila.

ŽUPAN: Basta! Ne bomo se kregali. Nič več očitali. Izgubljeni otrok našega kraja s širšo okolico se je vrnil in zato mu moramo biti hvaležni.

KAMIONARJEVA ŽENA: Jaz sem že hvaležna. Tako sem hvaležna, da mi kar kruli.

MAMA MAJDA: Tiho, gastarbajterka primitivna! Odžiralka zraka in prostora!

KAMIONARJEVA ŽENA: Slišiš, kaj mi pravi!

KAMIONAR: Če je pa res.

ŽUPAN: Poskrbeti moramo, da bo naš Maks, ki je za naš kraj in širšo okolico ta trenutek edina in zadnja rešitev, tudi zares ostal pri nas.

ŽUPNIK: Za vedno.

VSI: Amen.

MAKS: Kako to mislite? Mislim sem ...

CESTAR: Si mislil slej ko prej cesto pod korak vzeti in ajd stran? Kar priznaj, to si mislil!

MAKS: To ne. Mislil sem ... Kasneje, ko se situacija uredi, ko neha dolga zima, ko visoke vode odtečejo, ko se Evropa spet izpod snega pokaže, ko se popravi prosperiteta, ko se odprejo delovna mesta, ko bo spet nekaj veljalo, če imaš ...

MAMA MAJDA: Tiho, sin!

MAKS: Če imaš ... diplomo.

ŽUPNIK: Apage satanas!

MAKS: No ... potrdilo o izobrazbi, ko bo spet nekaj veljalo ... Takrat, sem misli, bi se spet vrnil nazaj na svoje ... V mesto. Prerasel sem naš kraj z okolico. Človek želi biti samostojen. To je samo začasno. Materino krilo, hiša očetova ...

MAMA MAJDA: Hvala bogu, da je crknil.

CESTAR: Padel s ceste v obcestni jarek.

MAKS: Kar odkrito vam priznam. Ja, čez čas bom spet odšel od vas. Od vas v mesto.

ŽUPAN: Razen, če se ne poročiš.

ŽUPNIKOVA KUHARICA: Oženiš.

ŽUPNIK: In ostaneš z nami na veke vekov.

VSI: Amen.

ŽUPAN: Se tu razplodiš. Poskrbiš, da naš kraj s širšo okolico biološko ostane še naprej zapisan v zemljevid Evrope in sveta.

ŽUPNIK: In nam spet povrneš križ in križanega v našo cerkev.

ŽUPNIKOVA KUHARICA: In klopi.

MAKS: Nisem vzel! Ne boga ne klopi!

ŽUPNIK: Mislim v prispodobi.

ŽUPNIK: Zato smo ti pripeljali eventualno nevesto. Poznata se. Gimnazijska ljubezen. Nekoč sta bila par. Pravijo, da sladostrasten. Irena!

Župan odpre vrata in Irena, ki je vse do sedaj očitno stala na dežju pred vrati, sramežljivo vstopi.

IRENA: Zdravo!

MAKS: Irena!

CESTAR: Vdova.

ŽUPNIK: In zdaj bo nevesta.

CESTAR: Dvanajstič.

ŽUPAN: Trinajstič.

KAMIONARJEVA ŽENA: Kurba.

KAMIONAR: Ljubosumna si, ker nimaš njenih potencialov.

MAMA MAJDA: Stara župa tudi pogreta smrdi.

ŽUPAN: Glede na to, da sta nekoč že bila par, lahko fazo prepoznavanja, otipavanja, ugaševanja, usklajevanja telesnih sokov in kemije, enostavno preskočimo.

ŽUPNIKOVA KUHARICA: Kdaj bo večerja?

ŽUPAN: Poroka je lahko čez kakšen dan. Naš kraj s širšo okolico bo poskrbel za priprave, za organizacijo, jaz bom pokrovitelj, vse tri zastave bojo visele na mlaju, ki ga bomo v znak potence in perspektive tudi visoko dvignili. Plapolale bodo tri zastave: plapolala bo naša, krajevna, podoba svetega Janeza, ki na živem ognju obrača zmaja, pa državna bo tudi plapolala, znana trobojnica, in seveda evropska, z obledelimi zvezdami bo vihrala med njima. Vse tri bomo imeli. Torej, zmenjeno? Damo jima dva dni in dve noči, da obudita strast in sokove.

KAMIONARJEVA ŽENA: A ne bi šlo en dan. Otroke imava.

MAKS: Čakajte, čakajte!

MAMA MAJDA: Ne kompliciraj, sin. Shrambe so prazne.

MAKS: Kaj?

GOSTILNIČAR: Majda, daj da ti natočim, da ti možgane razmočim.

MAKS: Oprostite, oprostite ... Takole pa ne bo šlo!

IRENA: Me nočeš več?

MAKS: Irena, seveda hočem ...

ŽUPNIK: Potem je pa urejeno.

ŽUPAN: Naš kraj s širšo okolico ne bo izumrl.

MAKS: Počakajte! Ireno imam v dobrem spominu. Rad sem jo imel, čeprav me je na čevelj dala.

KAMIONARJEVA ŽENA: Kakšen čevelj?

KAMIONAR: Ti si tujka, pa ne razumeš naših fraz.

MAKS: In vsa ta leta, ko sem v mestu študiral, stal v vrstah za službo, stregel po lokalih, se kesal, ker nisem zmožen nizkotnih dejanj vsakdanjega preživetja, sem mislil nanjo. Nate, Irena. Na tvojo prijazno živahno dušo, polno empatije...

KAMIONARJEVA ŽENA: Sta si že simpatična.

KAMIONAR: To je dobro. Simpatija je dobro. Huje je, če je strah vmes. Potem se to pozna. Ko sem zgazil zadnjič psa, ga je bilo strah, in potem se strah v meso zaleze, podobno kot pri govedu v klavnici, in na koncu nima več pravega okusa ...

ŽUPAN: Molči, govedo kamionarsko! Tridesetletnika si izpovedujeta izgubljeno in spet najdeno ljubezen.

MAKS: Irena ... Vesel sem, da te vidim, da se bova lahko družila v teh mrzlih časih.

IRENA: Grela.

ŽUPNIKOVA KUCHARICA: Na nizkem ognju.

MAKS: Ampak, poroka in vse to ... Dovolite, dragi krajani ... To se bova pa sama odločila.

ŽUPNIK: Sta že rekla ja.

ŽUPNIKOVA KUCHARICA: Ne predolgo čakati. Ljubezen se shladi kot juha.

ŽUPNIK: Juhca pa je dobra, če je vroča.

ŽUPAN: Gremo, krajani kraja in širše okolice! Naj se mlada dva drug drugega v samoti naužijeta!

Odhajajo. Vsi se rokujejo z Maksom.

ŽUPAN: Maks, vesel sem, da si se vrnil. Ti si naša edina nada.

KAMIONARJEVA ŽENA: Katera Nada? Jo poznam?

KAMIONAR: Spet fraza. Tujka butasta!

Župan pristopi k Maksu. Mu prišepne.

ŽUPAN: Pazi se Gostilničarja, on je koruptiven. Nič ne podpisuj. Te bo nategnil za najboljši del.

Odide.

Pristopi Kamionar.

KAMIONAR: Vesel sem, da sem te do jase zategnil. Ne mi zamerit, če sem bil grob. Osem otrok imam.

KAMIONARJEVA ŽENA: Šest. Sedmi je na poti.

Kamionar se približa Maksu, mu šepne v uho.

KAMIONAR: Ti je Župan, kaj o meni rekel? Če ti je, nič ni res. Obratno je res. Nikoli nisem bil v njegovi stranki. On je bil v moji. Še plačal je, da je lahko dobil člansko. Najlepši kos ozimnice. Celih pet kil, brez kosti mi je dal zanjo.

Odide.

Pristopi Kamionarjeva žena.

KAMIONARJEVA ŽENA: Jaz sem od drugod, izza Urala, direkt iz zibelke, zato me sovražijo. Sem priveslala sem takoj, ko se je potopil. Sto dvajset nas je bilo v čolnu. Vsi so utonili. Komaj sem preživela. Če me ne bi moj bodoči mož našel in me na jaso zapeljal, bi me pustili v jarku. Vse, ki niso iz kraja in okolice pustijo v jarku. Še zdaj mi niso dali dokumentov. Niti imena nimam. Pojma nimaš, kako mi je težko. In moji otroci so še vedno pankrti.

Odide.

Pristopi Cestar.

CESTAR: Župnik je skuril križanega. S kuharico živita v prešuštvu še od takrat, ko je bilo to prepovedano. In ceste mi je naročil razorati, da ne bi nihče mogel pobegniti stran od njegovega boga. Jaz sem ga pa ubogal. Pragmatik sem. In alkoholik. Cestarji smo to že tradicionalno. Aja, še to: Kamionar in njegova pritepenka pravita, da imata šest otrok. Nihče jih še ni videl. Se pa dobro držita. Nič ne hujšata.

Odide.

Pristopi Župnikova kuharica.

ŽUPNIKOVA KUHARICA: Imate lepa stegna. Kar pojedla bi vas. Če me razumete. Apropo: vaša mama je kurba. Ampak to vam je kot sinu že itak jasno. Zdaj si je omislila nekega Angela, za katerega se govori, da je pobegnil iz strogo varovanega zapora za teroriste. Zunaj Evrope ga mrzlično iščejo.

Odide.

Pristopi Mama Majda.

MAMA MAJDA: Kuharica je flosarka. Saj veš, kaj mislim, sinko?

MAKS: Ne, mama.

MAMA MAJDA: Splavari vsako leto najmanj sedemkrat ali devetkrat ali enajstkrat. In to ne samo z župnikom. Meni je mojega Angela hotela nategnit. Še sreča, da je tako kreposten. Sine, srečna sem, da si se vrnil, bova skupaj vlagala, bova ocvirke v kozarce nalivala. To mi kot materi pripada.

Odide.

Pristopi Župnik.

ŽUPNIK: Sami ateisti. Lahko si misliš, kako mi je med njimi. Sparjeni so drug čez drugega. Vse so uničili. Šole, zdravstvo, ceste, dobra podjetja, celo Vatikan so skorumpirali, varnostne službe v prah poteptali, solidarnost zagrauzhali, zdaj hočejo pa še boga razvrednotiti. Pa ne bojo. Ga imam varno spravljenega. V skrinji, v kleti. Ključek imam pa vedno okoli vratu. Še nekaj: Če prideš naskrivaj k meni, mislim, k moji kuharici in meni, danes ponoči, ti bom boga pokazal. Všeč ti bo.

Vsi odidejo.

Preden odidejo, še postojijo pred vrati in zapojejo. Oktetno uglašeno. Malo domoljubno, malo zabavno.

VSI: Mlada dva naj se kar igrata,

če bo sin, bo prata,

če pa hči, pa solata.

Naj se igrata, kot se znata,

ker mladost je oglodana kost.

Zrela leta so pa kot most,

ki pelje na drugo stran,

kjer se zbudiš zaklan.

Naj živi naše podeželje,

kjer se vse v svetlobi kopa,

saj smo kljub vsemú Evropa.

Vsi izginejo v neurju.

9. Še vedno tam. V vaški gostilni.

Ostanejo samo Irena, Maks in Gostilničar.

GOSTILNIČAR: Poslušaj, sinko, a se spomniš, kako si mi šipo na oknu razbil.

MAKS: Ja, se spomnim. Z vašim sinom ...

GOSTILNIČAR: Ne omenjaj ga, ni bil dober, kar drisko dobim, če se spomnim.

MAKS: Otroci smo se igrali pred gostilno. Vsi iz kraja. Franci pa Silvo, Jože, Janez, Dobrivoj, Črtomir pa Tugomer, in punce tudi, Irena, tudi ti ... Nogomet. Svetovno prvenstvo 1989.

IRENA: Bila sem prva navijačica. Ste rekli, da moram kar naprej špago delat in na rokah stat. Kar mi ni bilo preveč všeč, ker mi je plasirano krilce vedno čez obraz padlo in zato nikoli nisem videla, kaj ste z mano počeli.

GOSTILNIČAR: O, lepi časi. Čista prosperiteta. Nad šankom uokvirjena slika, v blagajni žvenket, pa nič računov, vse na oko in na rōko ... No, in takrat, sinko moj, nisem nič kompliciral okoli tiste razbite šipe. Še leta je bilo okno s časopisnim papirjem prelepljeno.

MAKS: Res ne.

GOSTILNIČAR: Zato pa mislim, da si mi zdaj dolžan. Živimo v času, ko se vse vrača, ko se vse plača. Tudi za nazaj. Podpiši, prosim.

MAKS: Kaj?

GOSTILNIČAR: Nič ne sprašuj, samo podpiši. Pošteno je, brez skrbi.

MAKS: Ne bom podpisal.

GOSTILNIČAR: Te je župan nahujskal, kaj?

MAKS: Niti tega še ne vem, če se hočem poročiti.

IRENA: Ni treba, Maks, če se ti zdim grda

MAKS: Ne bodi kar naprej užaljena, Irenca, prav super ohranjena si, kot da ni deset let minilo. Še vedno te imam v lepem spominu. Ampak, sam se hočem odločiti ...

GOSTILNIČAR: Ne bi silil, če ne bi bilo tiste šipe. Založil sem svoj denar. Evropa je ukazala. *Od zdaj naprej: Vse šipe cele!* Je rekla. In sem ubogal. Kaj pa sem hotel. Založil sem svoja sredstva in novo steklo vstavil, čeprav ni bilo nobene sile. Zdaj mi pa vrni! Podpiši, daj, samo to si želim! Gostinec sem, moram imeti prednost.

MAKS: Nič ne bom podpisal. Poleg tega je šipo vaš sin razbil. Bal se je, da ga boste pretepli, mu spet stegnenico zlomili, še preostale zobe izbili, pa me je prosil: *Tebe ne bo tepel, ker s tvojo mamo spi.* Je rekel.

GOSTILNIČAR: Se mi je zdelo, baraba slikarska, da je bil on! No, Maks, bom počakal, da se odločiš. Moja ponudba je poštena. Ne boš dobil boljše.

MAKS: Sploh ne vem, kakšna je.

GOSTILNIČAR: Rutina, čista rutina. Grem spat. Vidva pa kar tu ostanita, peč je topla. Lahko sta naga, če hočeta, ne bom špegal. Lahko tudi marsikaj počenjata, svobodno, sploh me ne bosta opazila. Častna. Samo da mi stolov ne skurita. To so zadnji kosi v kraju in širši okolici.

Popevajoč neko znano domoljubno pesem odide.

10. Še vedno tam. V vaški gostilni.

Samo da je bolj mračno. Peč ugaša.

MAKS: Takrat si me dala na čevelj.

IRENA: Smrdel si po drugi.

MAKS: Čudno. Pa je bila tudi Irena.

IRENA: N smrdijo vse Irene isto.

MAKS: Jaz te nisem pozabil.

IRENA: Jaz pa sem te. Zelo hitro. Bil si slab. Mislim, v postelji. In včasih ti je zaudarjalo iz ust.

MAKS: Poročila si se.

IRENA: Trinajstkrat sem vdova.

MAKS: Smola.

IRENA: Kriza.

MAKS: Kriza srednjih let.

IRENA: Lakota.

MAKS: Po ljubezni.

IRENA: Tudi.

MAKS: In so odšli?

IRENA: Nekje noter, drugje ven.

MAKS: Starejši?

IRENA: Pa saj jih poznaš! Franci, Silvo, Jože, Janez Pavel, Dobrivoj, Črtomir pa Tugomer ... Generacija!

MAKS: Najini sošolci, sosedje, prijatelji?!

IRENA: Včasih pa tudi prijatelji prijateljev. Odvisno, kako dobro so me priporočili. Kaj me tako gledaš? Kje naj si punca iz malega kraja in širše okolice moža dobi, če ne prav v malem kraju in v širši okolici? Nisem po mestih vandrала, niti v srce Evrope silila, tukaj sem ostala, na delovnem obrobju, tako rekoč v kleti, v kurilnici, v drobovju Evrope. In ko so prišli, če so sploh prišli, sem bila na razpolaganju. Lepa, poučena, tesno s skupnostjo povezana, sem se jim vdajala. Malo zaradi ljubezni, malo zaradi krajevne pripadnosti ... Kot turistična posebnost.

MAKS: Mislil sem, da boš šla študirat. Bolj pametna si bila od mene. Matematika ti je šla. Jeziki. In fizikultura.

IRENA: Saj bi šla, pa me je bilo strah. Doma poznam vse, zunaj nikogar. Doma vedno pustijo na hodniku prižgano luč, da ne padeš, ko se rahlo nalit vračaš iz gasilskega doma. V tujini jim je vseeno.

MAKS: In zato nisi šla študirat?

IRENA: Pa tudi fantov je bilo tu dovolj. Nisem še vseh spoznala. Ko bi jih, bi mogoče šla študirat jezike. Ali pa ekonomijo. Ali sociologijo. Vedno sem bila zelo socialna. No, in ko sem vse fante spoznala, ko sem z vsemi prekinila, potem bi mogoče šla študirat. Sem mislila. Pa je žal prišla kriza. Veliko deževje. Evropa pod vodo. Vaško trgovino so zaprli. Trafiko tudi. Tračnice so cigani odnesli in prodali kot staro železo. Sem štopala, da bi prišla ven, stran od tod, pa sem vedno na jasi končala.

MAKS: Pisala bi mi. Poiskala bi me. Pogrešal sem te. Mislil sem nate.

IRENA: Jaz sem pa nate pozabila. Šele zdaj, po mnogih letih, ko sem trinajstič ločenka postala in ko smo sestavljali seznam, sem se spomnila nate.

MAKS: Seznam?

IRENA: Seznam, ja, Vrstni red. Kdo je kje in kdo se še ni vrnil. Ti si bil zadnji. Vsi so se prej vrnili: filozofi, slikarji, ekonomisti, socialni delavci, pravniki, igralci, jezikoslovci, zdravniki, kirurgi, psihologi, družboslovci, umetnostni zgodovinarji ... Očitno pisatelji najdlje zdržite.

MAKS: Nisem se imel namena vrniti. Če me ne bi vrgli iz sobe, če ne bi knjižnic zazidali, vsa gledališča spremenili v čakalnice, potem se sploh ne bi spomnil na rojstni kraj.

IRENA: Vidiš, mi smo te pa čakali. Računali smo nate. Ko sem po zadnjem spet ostala sama, sem vedela, da se boš vrnil. To je tvoj dom, Maks! Kraj s širšo okolico je tvoj najgloblji dom! Vpisan ti je v kri. In v meso.

MAKS: Dom je tam, kjer lahko delaš, kjer se ne potikaš po mrzlih sobah in ne trkaš na zaprta vrata. Dom je tam, kjer te cenijo, kjer vejo, da potrebujejo tvoje roke in noge, kjer te plačajo, da si lahko kupiš kruh, časopise, elektriko, knjige, vstopnico za filharmonijo, parkirno mesto, zobozdravnika. Tam je dom, kjer ni vojn, kjer lahko gledaš obraze, poslušáš glasove in nisi kar naprej jezen. Kjer ne slišiš laži kot resnice. Tam je dom, kjer si pošten med poštenimi in ne pošten med samimi barabami, da te je potem sram, ker nisi tudi ti baraba. Dom so črne in bele ptice, tudi pisane. Enake med enakimi. Dom je poletje. Dom ni večna zima. Dom ni tekma za naklonjenost, niti sprenevedanje, pohlep, velika trgovina. In zato doma ni več. Nobenega doma. Samo poplavljenno območje. Velike vode. Veliki ukazi. Zamašeni jarki. Nobene razlike med nebom in zemljo. Nobene razlike med besedami. Ni doma, ni ga več.

IRENA: Dom je tam, kjer te čakajo.

Tišina.

IRENA: To si pozabil. Mi smo te čakali. Ko smo ugotovili, da se samo še ti nisi vrnil, smo te čakali. Jaz sem te čakala. Zlakotnela sem te čakala. Dom je tam, kjer te nekdo čaka. Samo to.

11. Še vedno v vaški gostilni.

Okno se na stežaj odpre. Na okenski polici nag Angel. Zunaj dežuje. Zelo močno.

ANGEL: Sem vesel, da še kdo lepo govori in komplicirane misli tvori. Zunaj je namreč samo silicij. Nobene posvečenosti v izvirno človeško misel. Katastrofa!

MAKS: Skočite noter. Mraz je.

IRENA: Vas nič ne zebe?

ANGEL: Angelov ne zebe. Nismo lačni. Nimamo ritk. Niti prebavnega sistema. Samo angeli smo.

IRENA: Sem slišala, da vas izven Evrope iščejo zaradi terorizma.

ANGEL: Sovražna propaganda.

MAKS: Skočite noter. Res je mraz.

Angel skoči v prostor. Zapre okno za sabo.

MAKS: Vas res nič ne zebe?

ANGEL: A smo v mlinu?

MAKS: Zakaj?

ANGEL: Majda pravi, da se samo v mlinu dvakrat eno stvar pove.

IRENA: Kaj bi radi? Gostilna je zaprta. In midva z Maksom imava intimne pogovore.

ANGEL: Pogret sem se prišel.

MAKS: A niste trenutek nazaj rekli, da vas ne zebe?

ANGEL: Zlagal sem se. Sicer pa je to samo takšna fraza. *Pogret sem se prišel.*
Fraza. *Angela nikoli ne zebe.* Fraza. *Angel je odposlanec dobrega.* Fraza. *Angeli*
čuvajo otroke pred pedofili. Fraza. *Ni več vojne.* Fraza. *Ni več revnih niti bogatih.* No,
to je pa že ni več fraza, to je huda laž. V resnici sem prišel kar tako. Angeli lahko
pridemo tudi kar tako. Na poti domov lahko Angel zaide tudi v gostilno. Saj je to
gostilna?

IRENA: Ja.

ANGEL: A imajo internet? Mislim weirlles.

IRENA: Kaj pa govorite!

ANGEL: Rad bi e-maile sčekiral in novice pogledal.

IRENA: Nimamo elektrike, nimamo gretja, nimamo časopisov, nimamo interneta, niti
televizije, niti radia, niti glasbe.

ANGEL: Kaj pa potem sploh imate v tem kraju s širšo okolico?

IRENA: Samo banko.

MAKS: In pošto sem videl.

IRENA: Pošto včasih oropajo. Banko pustijo pri miru. Je prazna.

ANGEL: Če imate banko in pošto, potem imate tudi upanje. Sicer sem bil pa v
sosednjem kraju.

IRENA: Tako daleč?

ANGEL: Za angela ni nič daleč. Blizu je. Dve postaji z avtobusom, potem čez zid skočiš in že si tam. Krasno! Čisti turizem. Urejeno kot iz hudičeve škatlice. Čisto sonce. Čista voda. Čista zemlja. Čista davčna politika. Toplo. Vroče. Ljudje hodijo okrog kot jaz. Nagi. Ali pa vsaj pomanjkljivo oblečeni. In srkajo koktajle. Long drinks. Visoki kozarčki, not pa zataknjene paličice s pisanimi papirnatimi dežnički. Nobel. Zelo.

MAKS: Kje ste bili?

ANGEL: Tu zraven. Bližnji kraj z bližnjo okolico. Kaj, a ste mislili, da ste edini? Da ste edini v vesolju? Kakšen napuh! Šel sem v hotel *Evropa imperial de lux sčekirat maile*. Brezplačno. So me vprašali, če sem turist. Sem rekel, da tranzitni. Pa so rekli, *tranzitni imajo pri nas popust*.

IRENA: Takšni kraji še obstajajo?

ANGEL: Evropa ima dva obraza. Tudi vaš kraj s širšo okolico ima dva obraza. Vašega in drugega. Tistega na drugi strani zidu, dve postaji od tod. Drugi obraz mi je bolj všeč. Ima internet. Pa sem malo pobrskal po novicah. Vsepošod že dež pojenja. Ledeni sneg se topi. Samo vaši kraji so še v megli. Nekaj boste morali ukrenit. Spremenit sistemVse. Pa ni problema. Bo že, ko bo. Ljudje veliko zdržijo. Angeli še več. Saj nimamo ritk, niti prebavnih organov, kot sem že povedal. Vesta, odkar me je proti nevihtna raketa zadela, sem ves prestreljen. Zasvojen. Rahlo zmeden, kot kakšen človek. Internet pa to. Pa telesnost. Tudi. To me je zdelalo. Sem videl, da je Majda Cestarja k sebi peljala. Mi dobro dene. Bom prišel na ogreto.

MAKS: O moji materi govoriš, krilatec nesramni!

ANGEL: Saj res! Moja krila. Jih moram s sabo vzeti. V sosednjem kraju z okolico sije sonce pa zato vsi s krili okrog hodijo, da si senco delajo, pa tudi nobene nevarnosti ni, da bi se zmočila. Krila so zdaj blazno in. Tu in tam. V peklju in v nebesih.

MAKS: Smo mi v peklju?

ANGEL: Ne seri! To je bila prispodoba. Pregovor. V resnici teh neumnosti ni.

Pravljice. Tudi hudiča ni. In Boga ni. No, boga že kar nekaj časa. Je pa zato moda.

Visoka moda. Oja, to pa je! Namesto boga imamo modo. Modne dodatke, hlače,

barve, krila, perutnice gor pa perutnice dol. Hudič in bog sta mrtva, ampak moda je

pa živa. Še kako živa. To je važno. Grem zdaj, če ni interneta. Vidva pa kar naprej.

Dom je tam, kjer te nekdo čaka. Lepa misel. Ampak zastarela. Dom je tam, kjer imaš

banko in v njej račun. To vama Angel pove. Ampak, zaljubljenici morajo živeti v

zablodi, kajti zaljubljenost je zabloda sredi hude zime. Kako sem to lepo povedal!

Grem zdaj zares. Mi intuicija govori, da je Cestar že svoje opravil. Grem na mehko in

na mokro orat. Če mi sploh sledita, kaj govorim?

Angel odpre vrata in izgine v dežju, ki se spreminja ledeni sneg.

Maks zapre vrata za njim.

IRENA: Zaljubljenost je zabloda sredi hude zime. Lepo je povedal.

MAKS: Blebetač krilati. Angel pa toliko namigovanja.

IRENA: Zebe me.

MAKS: Mraz je notri spustil. To je vse, kar lahko angel v današnjih časih naredi. Mraz v dušo spusti.

IRENA: Pesnik.

MAKS: Diplomiranec.

IRENA: Objemi me.

MAKS: Kaj?

IRENA: Imej me rad. Prosim.

Irena ga potegne k sebi in ga objame.

IRENA: Tako sama sem. Tako lačna ljubezni.

MAKS: Tudi jaz sem sam. Sam v tej strašni zimi.

Jo objame trdo in močno.

IRENA: In ne pomnim, kdaj sem zadnjič večerjala.

MAKS: Povečerjal bi tvoj poljub. To mi je zadosti.

Irena ga boža z rokami po rokah, po prsih.

IRENA: Imaš močne roke. Sama mišica. Tudi malo maščobe na ramenih.

MAKS: Vesel sem, da sem tu. Da si tu. Da sva tu. Dom je tam, kjer me čakaš ti.

Jo objame.

IRENA: Se boš poročil z mano?

MAKS: Bom.

Nekje nekdo zaploska.

Potem še nekdo in še nekdo. Sramežljiv aplavz od nekod.

Potem vse sramežljivo potihne.

MAKS: Kaj je bilo to?

IRENA: Kaj?

MAKS: Miši? Podgane? Pokanje pohištva v mrzli zimi?

IRENA: Ne bodi trapast! Miši in podgane ne ploskajo. Pohištvo smo pa pokurili že leta enaindevetdeset. Poleg tega miši in podgan že tudi dvajset let ni več. Tudi psov in mačk ne.

MAKS: Kdo pa potem? Gostilničar in njegovi?

IRENA: Duhovi. Ne skrbi. Moji *možóvi*. Vseh trinajst. Greva k meni v cimer, da ti vse lepo počasi razložim in ljubezen izpovem.

Odideta.

12. V materini izbi.

Za okni še vedno padavine.

Mama Majda, Župnikova kuharica, Kamionarjeva žena in Maks med

samimi ženskami.

MAMA MAJDA: Hlače dol!

MAKS: Mama! Nisva sama.

KAMIONARJEVA ŽENA: Vsi moški ste enaki. Malo bele kože, napihnjen trebuh in izrastek.

ŽUPNIKOVA KUHARICA: Nimaš pravice našo kri ocenjevat, priseljenka!

MAMA MAJDA: Te bom jaz slekla, sinko!

Mama Majda z veščo roko potegne sinu hlače dol. In potem še jopico s srajco vred.

KAMIONARJEVA ŽENA: Kakšna *priseljenka*?! Že od vsega začetka sem pri vas.

ŽUPNIKOVA KUHARICA: Od kakšnega začetka?!

KAMIONARJEVA ŽENA: Novega.

ŽUPNIKOVA KUHARICA: Pa tudi, če bi bila tu od križanja! Poglej, kakšna si. Spaka!

Črne lase! Rjave oči imaš!

KAMIONARJEVA ŽENA: Rjave *taprave*

ŽUPNIKOVA KUHARICA: Mi smo pa plavolasi in modrooki. In kratke noge imamo. In roke dolge. Delovne. Velike dlani pa kot lopate, ker smo vajeni zemeljskih del. Poglej se! Ozkorita dolgonoga degenerativka!

MAMA MAJDA: Takole, pa sva, sin moj! Začnimo!

Maks stoji sredi materine izbe v samih spodnjicah. Ne preveč čistih.

KAMIONARJEVA ŽENA: Otroke imam. Moja kemija se je že pretopila z vami. Genetika je naredila koktajl. A ni to zadosti?

ŽUPNIKOVA KUHARICA: Nobeden še ni vedel vajinega smrklovja. Jih hranita za ozimnico?

KAMIONARJEVA ŽENA: Tudi boga sem vzela. Svojega pa zavrgla.

ŽUPNIKOVA KUHARICA: Kdor svojega boga zavrže, tujega vreden ni.

KAMIONARJEVA ŽENA: Pa kaj naj še naredim, da bom vaša?

ŽUPNIKOVA KUHARICA: Nazaj odplavaj.

KAMIONARJEVA ŽENA: Koga boste pa potem sovražili?

ŽUPNIKOVA KUHARICA: Brez skrbi. Vedno najdemo koga.

MAMA MAJDA: Moj sin je pripravljen.

MAKS: Kaj boste z mano, gospe? Kakšen ritual je to, ki ga ne poznam?

ŽUPNIKOVA KUCHARICA: Izmerile te bomo. Razparcelirale. To je ženska dolžnost. Že tradicionalno. Pred poroko to vedno naredimo. Novi standardi. Jaz sem prva. Bogu, kar je božjega!

MAMA MAJDA: Meni drugo mesto pripada že po difoltu.

KAMIONARJEVA ŽENA: Jaz sem tretja.

MAMA MAJDA: Da te ne bom sanjala, gastarbajterka odžiralska!

KAMIONARJEVA ŽENA: Kaj pa naj potem počnem?

MAMA MAJDA: Senco delaj.

Župnikova kuharica iz žepa potegne debel črn flomaster in Maksu zariše črto vse od konca reber, preko trebuha do levega stegna. In potem lepo zaokroži. Kot kakšen majhen kontinent na človekovi koži.

ŽUPNIKOVA KUCHARICA: Tole bo kar v redu.

MAKS: Kaj to pomeni?

MAMA MAJDA: Telovnik. Polovica. Rdeč žamet. Druga polovica ...

Mama vzame flomaster in zariše drugo polovico, malce večjo na nasprotnem stegnu.

MAMA MAJDA: Zelen damast. Rdeče zeleno. In pa frajtonarca. Barve našega kraja s širšo okolico.

ŽUPNIKOVA KUCHARICA: Preveč nizko si zarisala. Ne bo simetrično. Ne bo pravično.

Mama popravi.

MAMA MAJDA: Nimam očal.

MAKS: Kaj pa zdaj?

MAMA MAJDA: Hlače.

In zariše spodnji del stegna do gležnjev.

ŽUPNIKOVA KUCHARICA: To gre v Županovo hišo.

KAMIONARJEVA ŽENA: Kaj pa zame?

ŽUPNIKOVA KUCHARICA: Priseljenci dobite obrobe.

KAMIONARJEVA ŽENA: Ostanke.

MAMA MAJDA: Za nekatere delikatese.

MAKS: Kaj se pa greste?!

ŽUPNIKOVA KUCHARICA: Vsaka hiša nekaj dobi ...

MAMA MAJDA: Za šivat.

ŽUPNIKOVA KUCHARICA: Tako je najbolj pravično. Zdaj pa srajca in suknjič. Prsni del.

Mu zariše od vratu navzdol, preko sredine reber zadaj do lopatic veliko in lepo parcelo.

ŽUPNIKOVA KUHARICA: Zarebrnica.

MAKS: Počutim se ...

ŽUPNIKOVA KUHARICA: Tu bom gumbke sešila. Po sredini.

MAKS: ... kot v mesariji.

Vrata se odškrnejo. V izbo pokuka Gostilničarjeva glava.

GOSTILNIČAR: Meni hrbet.

ŽUPNIKOVA KUHARICA: Molči!

GOSTILNIČAR: Podpisal je.

MAKS: Nič nisem podpisal.

GOSTILNIČAR: Si. Poglej!

Mu skozi režo vrat moli list.

MAKS: Nisem.

GOSTILNIČAR: Trdiš, da sem ponaredil?

MAKS: Ja.

GOSTILNIČAR: Se bova pa na sodišču srečala.

Mama Majda gre do vrat, potisne Gostilničarjeva glavo ven in vrata zapre.

MAMA MAJDA: Tukaj trdo delamo.

MAKS: Mama, res nisem nič podpisal.

ŽUPNIKOVA KUHARICA: Jaz se ne bi žrla. Sodišče bo itak razsodilo ...

MAKS: Jasno, da bo.

ŽUPNIKOVA KUHARICA: Njemu v prid.

MAKS: Če pa ni mojega podpisa gor.

KAMIONARJEVA ŽENA: Naš gostinec je tudi vrhovni sodnik.

MAMA MAJDA: In ustavni.

ŽUPNIKOVA KUHARICA: Mu je Župan podelil mandat.

KAMIONARJEVA ŽENA: Dokler izredne razmere trajajo.

KAMIONARJEVA ŽENA: Dokler voda ne odteče. Dokler se sneg ne stopi.

ŽUPNIKOVA KUHARICA: Kar pomeni trajen mandat.

KAMIONARJEVA ŽENA: Ker voda ne bo nikoli več odtekla. In sneg bo zamrznil.

MAMA MAJDA: Zdaj se pa obrni, da ledveni, najslajši del označim. Za Župana.

MAKS: Za župana?

ŽUPNIKOVA KUHARICA: Tudi on mora živet.

MAMA MAJDA: Pražen žakelj ne stoji pokonci.

ŽUPNIKOVA KUHARICA: Apropo *praznega žaklja*, sem slišala, da je bil Cestar pri tebi.

MAMA MAJDA: Kost in koža. Če ne bi potem Angel prišel, bi zelo slabe volje zaspala.

Kuharica zariše dele na Maksovih rokah. Maks je vse bolj bled v obraz. Vse bolj zaprepaden. Vse tri ženske pa vedno bolj navdušene, slina jim teče in brade se jim tresejo ...

ŽUPNIKOVA KUHARICA: Ta male krače dobi gospod župnik. Prsti so pa za žolco dobri.

MAKS: Kakšna krača?

MAMA MAJDA: Rokavi. Župnik strašno dobro rokave kuha ... Mislim, šiva.

ŽUPNIKOVA KUHARICA: Vseh pet prstkov za obliznit. Mislim, za pošivat, rokavičke naredit, to bom pa jaz zamešala ... zašivala mislim ... Za cel kraj. Žolca, ki se trese za cel kraj z okolico.

MAKS: To je mora! Morasta mora! Kaj počnete z mano?

ŽUPNIKOVA KUHARICA: Pomiri se, fant. Človeštvo mora preživeti!

Ženske si ga ogledujejo, ga otipavajo, slina jim teče in brade se jim tresejo še bolj kot prej ...

MAMA MAJDA: Sinko moj, ledja imaš kar sočna, šimbas je lep.

KAMIONARJEVA ŽENA: Šimbas se tudi meni dopade.

MAJDA MAMA: Tiho! Tujenárodna navlaka!

ŽUPNIKOVA KUHARICA: Flam je tudi krepek, ampak podplečje je pa suho.

MAMA MAJDA: Tak fant, pa nič bočnika.

ŽUPNIKOVA KUHARICA: Je pa zato križni del zajeten.

KAMIONARJEVA ŽENA: Jaz bi tudi rada ...

MAMA MAJDA: Marš, strejdžerka! Moj sin je predober zate!

ŽUPNIKOVA KUHARICA: Hrbet je lepo razvit. Mama Majda, dobro si ga vzredila.

Čestitam!

MAMA MAJDA: Ah, kaj bi tisto! Pa saj je tudi sam pripomogel. Vedno je rad telovadil.

Na sto metro je bil prvi. Nekje na podstrešju, sinko, še vedno hranim diplomo.

ŽUPNIKOVA KUHARICA: Tule pa ... En do dva ramseteka. Več ne bo. Ostalo so same žile.

MAMA MAJDA: Njegov oče je bil žilast. Slaba vratovina, rebra brez maščobe ...

Maks ponori. Pograbi obleko in se oblači.

MAKS: Pa kaj je z vami! Ste znorele! Živega me hočete razkosati!

ŽUPNIKOVA KUHARICA: Da se potem ne bomo na mrtvo skregali.

MAMA MAJDA: Da ne bo vojne.

KAMIONARJEVA ŽENA: Tujci itak vedno dobimo samo ostanke.

ŽUPNIKOVA KUHARICA: Državlјanska vojna je hudič. Samo tega se je treba bati.

MAKS: To je noro! Pa sem mislil, da sem vse prebral. Da vse poznam. Da mi je Kafka vse nemogoče reči povedal. Mama, namesto, da bi mi skodelico kave prinesla, me pa kot prašiča parceliraš!

MAMA MAJDA: Nisem kriva. Vlada je kriva! Kralj je kriv. Krona in cesar. Predsedniki so krivi. Parlament! Voda, ki do grla sega, je kriva. Kaj pa uboga mama ve, ki je za povrh vsega še alkoholičarka!

MAKS: Mama sinu ob strani stoji, ne pa da mu nož pod rebra tišči!

MAMA MAJDA: Mama je žejna, mama je lačna, otrok pa velik in stasit, da bi gore premikal. Kaj si mati ve pomagati, te vprašam, mati, ki je celo življenje garala, pijanca očeta gledala in reva uboga še sama piti začela. Kaj ve, revica, ki so ji na koncu elektriko odklopili, kanalizacijo zamašili, mačko in psa ubili, in ji rekli, gospa, štirideset let dela v fabriki, kurc vas gleda, kaj pa niste raje kaj drugega počeli, se s podjetništvom ukvarjali ali pa vsaj kradli po skladiščih in na črno prodajali.

MAKS: Nisi v fabriki delala. Računovodkinja v hotelu *Pri pošti* ...

MAMA MAJDA: Kaj pa uboga mati ve, kaj je prav in kaj narobe, če je vse narobe in vse prav. Lakota in mraz, draginja in krediti svoje naredijo. Poplave tudi. In direktive.

Zakaj mati ne bi kaj dobrega od svojega sina imela, pa magari del stegna, pa magari šest glažev polnih masti in sinovih ocvirkov, če je že ves svet pod vodo padel.

MAKS: Móra! To je móra!

ŽUPNIKOVA KUHARICA: Že lep čas je móra.

KAMIONARJEVA ŽENA: Največja móra je biti tujec v deželi tej.

MAKS: Grem.

ŽUPNIKOVA KUHARICA: Mi pa brez večerje?

MAKS: Takoj. Stran! Ireno, mojo mladostno ljubezen vzamem s sabo. Svojo mladost vzamem in grem!

KAMIONARJEVA ŽENA: Irena v cerkvi čaka.

MAMA MAJDA: Sin, ne mi tega delat! Te sramote.

ŽUPNIKOVA KUHARICA: Potem res ne bo večerje?

KAMIONARJEVA ŽENA: Niti kosila.

MAKS: Kakšna mati si, da bi sina razprodala! Kot teleta razkosala!

MAMA MAJDA: Kakšen sin si, da bi mater brez večerje pustil.

Maks odide v sivi dež. In zaloputne vrata za sabo.

Ženski se spogledata in pomodrujeta.

ŽUPNIKOVA KUHARICA: V pristopu je bila napaka.

MAMA MAJDA: V vzgoji.

ŽUPNIKOVA KUCHARICA: Ne bi mu smeli dati vedet, da gre za najboljše dele.

MAMA MAJDA: Do konca bi moral verjeti, da ga za poročno obleko meriva.

ŽUPNIKOVA KUCHARICA: Resnica bi ga morala tik pred oltarjem grdo in usodno presenetiti.

MAMA MAJDA: Ko pa se nisem mogla zadržat. Sline so mi prišle na usta. Sem že videla ledveno pečenko.

ŽUPNIKOVA KUCHARICA: Kriza že predolgo traja.

KAMIONARJEVA ŽENA: In zdaj nam bodo še davke nabili.

MAMA MAJDA: Pa ja ne na rodno meso?

KAMIONARJEVA ŽENA: Bojda.

ŽUPNIKOVA KUCHARICA: Jaz pa mislim ... Dramaturško sva zajebali. Prehitro sva razkrili ...

KAMIONARJEVA ŽENA: Če mene vprašate ... Pri nas doma bi ga najprej po glavi. Pa kri bi mu spustili. Potem bi ga pa šele razparcelirali.

ŽUPNIKOVA KUCHARICA: Primitivka!

Vrata od male izbe se odprejo.

Vstopi Angel. Ima perutnice. Oblečen je v lepo belo opravo, ki še najbolj spominja na spalno srajco.

ANGEL: Kdaj bo poroka? Jaz bom priča.

13. V prazni cerkvi, kjer ni ne klopi ne boga.

Irena stoji sredi cerkve. Oblečena kot nevesta. Čaka.

Od nekod, po vsej verjetnosti s kora, se sliši prelepo in svečano zborovsko petje. Štiriglasno najmanj. Z rahlim nadihom ljudskega melosa in preproščine.

VSI: Ženin in nevesta

drug družga pred oltarjem jesta.

Ona njemu roko da,

on takoj jo pomljaska.

Ona njemu zrezek speče,

on še *hvala* ji ne reče.

On se res grdo oblizne,

ko mu ona nos odgrizne.

Ženin in nevesta

drug družga pred oltarjem jesta.

Maks priteče v cerkev.

MAKS: Greva! Beživa!

IRENA: Kam?

MAKS: Stran! Na avtobus! Na vlak!!

IRENA: Zadnji avtobus je leta dva tisoč štiri odpeljal. Prvega maja.

MAKS: Potem pa na vlak.

IRENA: Cigani so tračnice ...

MAKS: Vem, ja ... Cesta! Cesto pod noge!

IRENA: Cestar jo je pridno vsa leta razkopaval. Ne ve se več, kje je pot in kje je gmajna.

MAKS: Znoreli so. Vsi so nori! Če bi ti vedela ...

Na hitro odpne srajco in pokaže črne risbe na koži.

MAKS: Narisali sta, komu kaj pripada, kateri hiši. Županu tale del ...

IRENA: Upam, da mi nista spet dali trebuha. Dovolj imam vampov. Na bruhanje mi gre, če mi samo rečeš *jetrca*.

MAKS: Irena! Tudi ti! Si vedela?

IRENA: Ne delaj se tako butastega! Skup se vzemi in se žrtvuj. Poroči se, da bo vse po pravilih.

MAKS: Po pravilih? Kakšnih pravilih, jebomboga?!

IRENA: Ta razlomljeni kruh je moje telo in ta požirek vina je moja kri.

MAKS: Ampak to se samo tako reče ...

IRENA: Tako je rekel in se pustil pojesti.

MAKS: V prispodobi ...

IRENA: To je takšna direktiva. Vse je dobesedno, nič ni več v prispodobah.

MAKS: Jaz ne bom sodeloval!

IRENA: Saj ne boš. Ti boš samo objekt.

MAKS: In zato se je treba poročiti?

IRENA: Ena duša, eno telo. Šele potem lahko. Če ne bi bilo poroke, bi bilo vse zelo neetično in nemoralno. Tako pa ... Zate bom skrbela, kot da si meso mojega mesa, zvesta ti bom, kot da se v mojih žilah pretaka tvoja kri. Poroka je direktno dovoljenje za ...

MAKS ... večerjo.

IRENA: Za ljubezen. Tako te imam rada, da bi te kar požrla.

MAKS: Preklet svet hudičev!

Čez prostran cerkveni prostor prileti krilatec Angel.

ANGEL: Sem že tu. Zamujam?

Mehko pristane poleg ženina in neveste.

ANGEL: Jaz sem priča.

MAKS: Še ti!

ANGEL: Kje so pa še druge priče?

MAKS: Drugih ne bo.

ANGEL: Bom pa jaz priča od obeh. Angeli smo lahko na mnogih mestih hkrati.

MAKS: Poroke ne bo. Ker mene ne bo. Ker grem iz teh norih krajev.

Maks se obrne in hoče oditi. Irena ga zagradi za roko in je ne izpusti. Gleda ga z norimi, vročičnimi očmi, iz katerih strele švigajo.

IRENA: Pa kaj misliš da si, če si šel stran od nas, če si šel možgane na kisle travnike humanistike past?! Še vedno si ves drekast od našega kraja. Gospod usrani!

Kamorkoli greš, pa magari s trebuhom na Dunaj, pa na severni tečaj, pa če se na Atlantido potopiš, vedno se te bojo naše tace držale, naš smrad boš imel vedno na srajci, pa na koži naša znamenja. Kdo si, Maks? Maksimiljan, Marjanček, da našo harmoniko postrani gledaš, da našo zastavo zasmehuješ, brez domoljubja na ustnicah, in oči zavijaš, ko pojemo naše pesmi, in grauža se ti, kako se šlatamo ob večerih, ob tabornem ognju našega kraja z okolico. Samo nekoristen intelektualec si, ki je pozabil, da je gnoj pri gostilničarju kidal in je potem zato glaž malinovca dobil, in je mislil, da so se mu sveta nebesa odprla, da je malinovec svetovno čudo. In mene si šlatal, ker sem ti dovolila. So me nagovarjali, *daj mu no, da te pošlata, daj mu*

pizdeku rahitičnemu, ki pod pazduho knjige nosi! Ta grižasti tipček ne bo nikoli Martin Krpan, nikoli ne bo gasilec, nikoli župan, niti dacar mevžasti, naj vsaj enkrat muco poduha ... so me nagovarjali. Iz usmiljenja sem ti dala. In ko si šel, smo bili veseli. Grintavo seme vkraj vržeš in se nanj poščiješ, da niti koprive ne morejo iz njega vzkliti. Pa so se časi spremenili. Voda je vse zalila. Vse potopila. Bog je pobegnil, davki so zadavili kure, prašiče in podgane. In zdaj te rabimo. Zdaj rabimo to grintavo seme. Nikoli si nismo mislili, da te bomo potrebovali. Vse je pod vodo in zato: Vrni štipendijo, butec mozoljasti, ki smo ti jo dali, vrni nam vsaj nekaj! Oženi se z mano, da bodo zakoni zadovoljeni, da bo Evropa zadovoljna, da bo vse po pravilih, ko te bom požrla. Funt mesa, če ga doma prideláš, če ga doma vzgojiš, je neobdavčena roba! Daj mi roko, prekleti Franc!

MAKS: Nisem Franc.

IRENA: Milan, Jožef, Lojze, Črtomir ali Janez Pavel, saj je vseeno, eni so bili bolj za zrezke, drugi pa bolj za golaž.

Maks izpuli roko iz njenega kleščnega prijema.

MAKS: Pusti me, čarovnica!

ANGEL: Prvi ljubezenski prepir. Dobro znamenje.

MAKS: Ti, krilatec, pa tiho!

ANGEL: Opazujem. In sem vesel. Dober prepir se vedno dobro *pod koutrom porih*ta.

MAKS: Irena, še zadnjič te vprašam: Greš z mano?

IRENA: Daj mi stegno! Da bom imela zadosti do odjuge.

MAKS: Zbogom, lajdra! Zbogom, Angel! Zbogom, kraj s širšo okolico. Grem, pa magari če crknem!

14. Še vedno v prazni cerkvi, kjer ni ne klopi ne boga.

Iz vseh temačnih kotov cerkve prilezejo krajani.

ŽUPAN: Irenca, bravo!

GOSTILNIČAR: Ni nas izdala.

ŽUPNIK: Dobro vzgojena.

CESTAR: Dobro vzrejena. Tisto v zvezi s cestami je moja šola.

ŽUPAN: Dobro smo si jo vzgojno podajali.

MAKS: Ostanite kjer ste! Ne se mi približevat!! Jaz grem!!

ŽUPAN: Gostinec d.o.o., imaš nož?

GOSTILNIČAR: Vedno pri sebi.

ŽUPAN: Priden. Spomni me, da ti Veterinarsko službo zaupam.

GOSTILNIČAR: Si mi jo že, ko smo mojega Franca zaklali.

ŽUPNIKOVA KUHARICA: Tiho! Ne takšnih besed v sveti hiši!

GOSTILNIČAR: Kako pa naj rečem?

ŽUPNIKOVA KUHARICA: *Ko smo ga spet medse sprejeli. Ko je spet postal naš človek. Naše meso, naša kri.*

ŽUPAN: Do pred kratkim smo ga imeli še na zalogi.

KAMIONAR: A cerado s kamiona privlečem, da ne bomo božja tla s krvjo posvinjali?

ŽUPNIK: Nikar se ne trudi, bo moja kuharica poribala, jaz pa blagoslovil. Pa bojo spet sveta.

Krajani se približujejo Maksu. Gostilničar res velik nož v rokah premetava.

MAKS: Mama, ne boš nič rekla? Me ne boš v bran vzela? Še živalska mati to naredi.

ŽUPNIKOVA KUHARICA: Še živalska mati zase poskrbi.

MAMA MAJDA: Kjer se lakota začne, se materinstvo neha!

MAKS: In zakaj mene?

ŽUPAN: A če bi koga drugega, se pa ne bi sekiral?

GOSTILNIČAR: Vse druge smo že porabili. Zato.

CESTAR: Pametnjakoviče! Diplomirance! Vse!

ŽUPAN: Tisti, ki z možgani delajo, so vedno na prvem mestu.

ŽUPNIKOVA KUHARICA: Ker so mehki. Brez mišic.

ŽUPAN: Od listanja knjig ni še nihče mišic okrepil.

ŽUPNIKOVA KUCHARICA: Šolani so, kot mladi pujčki.

MAMA MAJDA: Manualci so pa žilavi, bolj za golaž.

GOSTILNIČAR: Nehajmo modrovat!

MAKS: Čakajte! Čakajte! Dajmo se pogovoriti.

GOSTILNIČAR: Nož v roki me teži.

MAKS: Pa ti, priseljenka! Ti ta svet drugače vidiš ... Se ne boš zame potegnila.

Danes mene, jutri bojo pa tebe!

KAMIONARJEVA ŽENA: Če hočem z njimi živeti, moram njihove navade prevzeti.

ŽUPAN: Si jih že. Misliš, da ne vemo. Otroke plodita in se z njimi redita. In nič z nikomer ne delita.

KAMIONAR: Nikoli ne bi, če nama ne bi voda v grlo tekla.

GOSTILNIČAR: Zato pa bosta zdaj manj Maksa deležna.

CESTAR: Ostanke. Obrobe. Kožo.

KAMIONAR: Jaz nisem priseljenec. Jaz sem naš. Njo kaznujte, ne mene!

GOSTILNIČAR: Čisto preveč govorimo. Dajmo poprijet!

Se Maksu nevarno približajo.

MAKS: Ne mi hodit preblizu! V mestu sem hodil na tečaj samoobrambe! Svarim vas.

GOSTILNIČAR: Ne tako krilit z rokami, da te ne bom preveč poškodoval.

ŽUPAN: Gospod župnik, začnite!

Župnik, kot se za njegovo službo spodobi, prične z liturgijo. Skoraj poje.

ŽUPNIK: Irena, meso našega mesa, kri naše krvi, vzameš tega fanta, ki je meso našega mesa in kri naše krvi, za svojega edinega ...

IRENA: Vzamem, vzamem!

ŽUPNIK: In se z njim združiš v mesu in v krvi ...

IRENA: Ja, ja ...

ŽUPNIK: In bo on tvoja edina skrb, tvoja edina svoboda ...

IRENA: Svoboda!

MAKS: O kakšni svobodi govorite? Morilci!!

ŽUPNIK: In ga boš potem pošteno z nami delila, ki smo meso tvojega mesa, kri tvoje krvi ...

MAKS: Kaj pa moja svoboda? Moje življenje je moja svoboda!

ŽUPNIK: Osvobodili te bomo nadležnega telesa in boš res svoboden.

ANGEL: Čeprav je, če smem pripomniti, telesnost tudi zelo prijetna.

Maksu se nevarno približujejo in ga obkrožujejo. Nevesta Irena ga zgrabi pod roko in ga drži, kot se drži ženina za poročno fotografijo.

MAKS: Žal vam bo. Zapisali se boste zločinu. Svet vas bo kaznoval. Vtaknili vas bodo v zapor. Bastillija, Guantanamo, Alcatraz, Londonski Tawer, Berlinski Spandau ... Svet in Evropa sta polna zaporov.

ŽUPNIK: Evropa ceni svobodo bolj kot vse.

MAMA MAJDA: In ti si naše svoboda!

ŽUPAN: Kajti ... če ne moreš plačat elektrike, nisi svoboden.

CESTAR: Če ne plačaš cestnine tudi ne.

KAMIONAR: ... in brez najemnine ...

ŽUPNIKOVA KUCHARICA: ... in brez vodarine in uporabnine ...

ŽUPAN: ... in dohodnine.

ŽUPNIK: Brez pristojbine ...

ŽUPNIKOVA KUCHARICA: Če nimaš službe, tudi nisi svoboden.

IRENA: Če nimaš moža nisi svoboden.

CESTAR; Če nimaš avta in ceste in garažnega mesta, nisi svoboden.

ŽUPAN: Če nimaš računa, akontacije, podkupnine, davčne številke, nisi svoboden.

ŽUPNIK: Če nimaš boga, nisi svoboden.

Mama Majda zagradi sina z druge strani.

MAMA MAJDA: In če si lačen, si najmanj svoboden!

VSI: Lačen človek je najbolj nesvoboden!

ŽUPNIK: Na veke vekov ...

VSI: Amen.

Maks se iztrga iz rok matere in neveste (kot bi moral narediti vsak pameten možki). Seže v žep svojega suknjiča in potegne iz njega rjavkast predmet, ki še najbolj spominja na knjigo.

MAKS: Stran! Sicer vam bo žal!

ŽUPAN: Pazite! Bombo ima!

GOSTILNIČAR: Terorist! Saj sem vedel.

Župnik si pokrije obraz in zajoka.

ŽUPNIK: Ne mene!

ŽUPNIKOVA KUHARICA: Janez, zadrži se! Ljudje te gledajo.

ŽUPNIK: Tako sem še mlad.

ŽUPNIKOVA KUHARICA: Janez, misli na nebesa, na nebesa misli!

ŽUPNIK: Ne mi zdaj srat z nebesi! Nočem umreti, samo to! Nočem ...

MAMA MAJDA: Sine, daj to bombo sem!

MAKS: Kdor se mi bo približal, jo bo dobil v glavo!

KAMIONAR: A ni podobna knjigi?

© Vinko Möderndorfer

Uporaba in reprodukcija besedila brez pisnega dovoljenja avtorja je prepovedana.

CESTAR: Pojma nimam, jaz sem nepismen.

Gostilničar se opogumi in gre z nožem proti Maksu.

GOSTILNIČAR: Jaz ga bom kar štihnil. Kar bo pa bo.

Maks z vso silo vrže knjigo Gostilničarju v glavo in zbeži.

Vi zakričijo in se vržejo na tla.

Gostilničar se drži za glavo.

GOSTILNIČAR: Au! Razneslo me je.

Počasi se pobirajo.

Župan pobere knjigo.

ŽUPAN: Ni bila bomba. Knjiga je.

ŽUPNIK: Še huje, še huje!

KAMIONAR: V knjigo zakamuflirana bomba.

MAMA MAJDA: Kaj mi ta fant dela! Pa s takšno muko sem ga na svet iztisnila!

ŽUPNIKOVA KUHARICA: Pobegnil je, reva!

CESTAR: Nima kam. Ni cest. Se bo že vrnil.

KAMIONAR: Spet ga bom pobral in na jaso zapeljal.

Nevesta, v prekrasni beli obleki (se ji nič ne pozna, da je bila že trinajstkrat uporabljena) stoji sredi cerkve in kriči ...

IRENA: Lačnaaaaaaa! Lačnaaaaaaaaaaaaaaaaaaaaaa!

ŽUPAN: Do takrat si bomo pa morali nekako pomagati ...

GOSTILNIČAR: Nekaj drugega moramo razparcelirati. Voda v kotlu že kakšno uro vre ...

Vsi se ozrejo k Cestarjevi ženi.

KAMIONARJEVA ŽENA: Zakaj pa mene gledate?

ŽUPNIKOVA KUHARICA: Na seznamu si.

MAMA MAJDA: Tujci ste vedno na seznamu.

KAMIONARJEVA ŽENA: Asimilirana sem. Adaptirana. Vaša. Z vašim semenom oplemenitena.

ŽUPNIK: *Kdor je tuj, ni nikoli naš.* Tako pravi pismo.

ŽUPAN: In tudi Evropska direktiva.

IRENA: Pustite Evropo! Evropa je pod vodo. Lačnaaaaa sem, lačnaaaaaaaaaaaaaa!
Zdaaaaaj sem lačna!!

KAMIONARJEVA ŽENA: Dajte koga drugega, lepo vas prosim!

Se ji zelo nevarno približujejo.

KAMIONARJEVA ŽENA: Brani me, moj mož si!

KAMIONAR: Najprej sem zaveden krajan, šele potem mož.

KAMIONARJEVA ŽENA: Zakaj vedno tujci najebemo, vas vprašam?

ŽUPAN: Gospod župnik, bomo začeli?

ŽUPNIK: Za tujce ne rabimo posebnega protokola. Lahko jih kadarkoli in kjerkoli.

KAMIONARJEVA ŽENA: Čakajte, čakajte ... Kaj pa Angel, vas vprašam? Angel je še bolj tuj! Njega ni škoda. Dajte njega, dajmo najprej njega!

Vsi se ozrejo k Angelu.

Malo razmišljajo. Pa ne preveč.

MAMA MAJDA: S krili lahko podkurimo.

KAMIONAR: Na lastnem ognju se lahko speče.

ŽUPNIKOVA KUHARICA: Kaj praviš, Janez?

ŽUPNIK: V svetem pismu ni izrecno prepovedano.

Angel se angelsko hahlja - ko jih gleda, kako se mu zlovešče približujejo - in jim z blagim glasom pripoveduje ...

ANGEL: Vino je bolj omamno kot kri
 in celo kri bolj rdeča od ljubezni.
 Nebo je temnejše od noči in oči,
 ki iščejo, so bolj sinje od morja.

Kako lep in preprost je goreč grm
v svojem cvetenju, v svojem plamenu.

Kako popoln je grozd krvavih jagod,
kot okrušek marmornega kristala

iz katerega so zgrajene gore. In spet
je vino bolj omamno od krvi in kri
lepša od ljubezni. Celo nebo ne najde

svojega konca; in oči namenjene tebi,
počivajo v tvojem daljnem pogledu.

Vse je končno in končano,
da mi je žal, da ne bom do konca
zraven.

*Krajani planejo nad Angela, ga poderejo na tla in se sklonijo nadenj. Iz
njihovega sklenjenega kroga perje frči na vse strani. Kot kadar skubimo kuro.*

15. V obcestnem jarku.

Maks se s krikom prebudi in plane pokonci.

MAKS: Aaaaaaaaaaaaaaaaaaaa!

Ves zadihan pogleda okoli.

KLOŠAR: Dobro jutro.

MAKS: Kaj ... ?

KLOŠAR: Ne mi rečt, da si me že pozabil.

MAKS: Ti?

KLOŠAR: Ti.

MAKS: Sanjal sem.

KLOŠAR: Nemogoče.

MAKS: Pa sem.

KLOŠAR: V tej deželi nihče več ne sanja.

MAKS: Potem so bile pa mōre.

KLOŠAR: O, to pa ja. Mōre, to pa ja!

MAKS: Z bombo sem se rešil.

KLOŠAR: Potem si ga le našel?

MAKS: Koga?

KLOŠAR: Kafko.

MAKS: Knjiga me je rešila.

KLOŠAR: Kafka je prava bomba!

MAKS: Komaj sem jim pobegnil.

KLOŠAR: Res težke mōre.

MAKS: Bilo je kot resnica.

KLOŠAR: Resnica je pa sploh največja môra.

MAKS: Ne bom šel domov. Odrasel človek se ne sme vračat, pa tudi če je kriza. Tudi če je vse pod vodo in zakopano v led.

KLOŠAR: Zdaj to govoriš, ko si že skoraj na cilju.

MAKS: Raje umrem v cvetu let ...

KLOŠAR: Ne bo treba.

MAKS: Raje zmrznjen in z vodo zalit obležim v jarku tik pred domačim pragom ... Kot pa da bi se vrnil.

Klošar pokaže časopis.

KLOŠAR: Piše, da se bo otoplilo. Vode bodo odtekle. Atlantida se bo spet dvignila. Tudi kip svobode bo pokukal iz vode, in Eifflov stolp, pa Kölenska katedrala, Dunajski vrtovi in Versailles, Berlinski zid in celo Angelski grad se bosta spet prikazala. Srčno upam, da bo Sikstinska kapela po vsem tem še uporabna ...

MAKS: Pa si prepričan, da je tvoj časopis od danes?

KLOŠAR: Ali od jutri. Ali pa od včeraj. Ni važno. Pomembno je, da se bo otoplilo. Vedno se. Svet je v resnici takšen velik *zabaviščni park*. Evropa pa sploh. Najstarejša v vesolju. Ni hudič, da se še enkrat ne pobere. Brez skrbi se lahko vrneš nazaj v mesto. Spet bojo vrste, spet bo elektrika, vozni redi, najemnine, razprodaje, angeli v nizkem letu...

MAKS: Bog ve, kaj se je zgodilo z Angelom?

KLOŠAR: V resnici ni bil Angel, ampak Angéla. Ženska po uspešni operaciji.

MAKS: Perutnice je imel.

KLOŠAR: Tudi hudič ima perutnice.

MAKS: Je bil Hudič?

KLOŠAR: Ne bodi trapast! Golob je bil. Čisto navaden golob. Mestna podgana. Okus je že imel takšen.

MAKS: Kako veš ...? Sam si rekel, da so bile samo môre.

KLOŠAR: Najine môre. Zdaj pa pojdi nazaj v mesto. Poišči Ireno. Ona je tvoj par. Ne se pustit enemu kosmatemu filozofu. Avtobus slišim. Grem.

MAKS: Kam?

KLOŠAR: Na drugi bok se bom obrnil in spal naprej.

Se obrne na bok.

MAKS: Zmrznil boš.

KLOŠAR: Ne morem več.

MAKS: Vsak lahko zmrzne.

KLOŠAR: Razen tisti, ki je že zmrznil.

Maks vstane in se očedi.

Potem zleze iz jarka.

Avtobus res pripelje.

MAKS: Ampak ... Nimam denarja.

KLOŠAR: Ne rabiš. Avtobus se ne plačuje več. Pa zdravstvo tudi ne. Pa šole so zastonj. In univerze. In avtoceste. In elekrika. Vsak ima penzijo in nihče ne krade ...

MAKS: Zajebavaš?

KLOŠAR: Blebetam pred popoldanskim spanjem.

Avtobus potrobi.

MAKS: Prav. Zbogom.

KLOŠAR: Kafko mi pusti. Za pod glavo.

Maks mu vrže knjigo.

Klošar si položi knjigo pod glavo.

MAKS: Adijo.

Klošar že spi.

Maks zleze v avtobus.

Avtobus odpelje.

KONEC